

Dokumentation av stormskadade forn- och övriga kulturhistoriska lämningar

**31 socknar och 7 kommuner i
Västernorrlands län**

**Britt-Marie Hägerman och David Loeffler
Avdelningen för dokumentation
Murberget Länsmuseet Västernorrland
Rapportnummer 2012:23**

Murberget Läns museet Västernorrlands dnr: 2012/20

Län: Västernorrland

Landskap: Medelpad och Ångermanland

Kommun: Härnösand, Kramfors, Sollefteå, Sundsvall, Timrå, Ånge och Örnsköldsvik.

Socken: Alnö, Anundsjö, Arnäs, Attmar, Bergsjö, Björna, Dal, Ed, Edsele, Gräninge, Grundsunda, Haverö, Helgum, Indal, Junsele, Liden, Njurunda, Nordingrå, Nätra, Ramsele, Resele, Själevad, Skorpéd, Stigsjö, Stöde, Säbrå, Sättna, Torp, Tuna, Tynderö och Ytterlännäs.

Ekonomiska kartblad: 20I 0-1a-b Seltjärn, 19H 3c Näcksjön, 19I 1e Näshöjden, 19I 4h Överhörnäs, 18G 4i Boda, 18H 0j Kullarmark, 18H 8j Hammar, 18I 0a Ålandsbro, 18I 0c Vagnön, 18I 6e Åsäng, 17H 0f Öjen, 17H 2e Klingsta, 17H 4a Specksjön, 17H 5a Lillström, 17H 8a Sodalen, 16H 9a Vrångtjärn

Dokumentation av stormskadade forn- och övriga kulturhistoriska lämningar - 31 socknar och 7 kommuner i Västernorrlands län.

Britt-Marie Hägerman och David Loeffler

Rapport från Murberget 2012:23

ISSN 2000-011

© 2012 Murberget Läns museet Västernorrland, Härnösand, Länsstyrelsen Västernorrland och Skogsstyrelsen.

Omslagsbild: Borgsjö 99. Fäbodvall. Träden knäcktes som tändstickor av stormen Dagmar. 2012-05-29. Foto. David Loeffler.

Sammanfattning

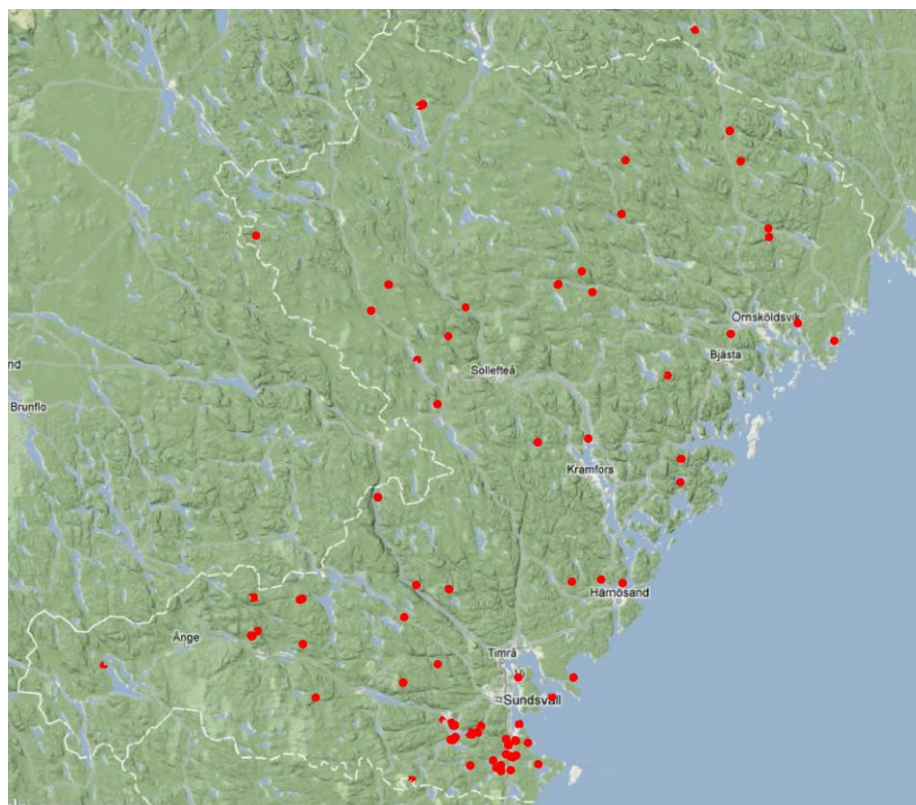
Murberget Länsmuseum Västernorrland genomförde en stormskadeinventering av fornlämningar och övriga kulturlämningar i Västernorrlands län under perioden februari till oktober 2012. Skadeinventeringen föranleddes av stormen Dagmar som drog in över Västernorrland natten till den 26 december 2011. Sammanlagt har 116 lokaler med kulturhistoriska lämningar kontrollerats varav 113 i fält, inklusive sju nyupptäckta. Av dessa var 32 helt utan skador och därmed utan behov av antikvariska åtgärder, medan 32 lokaler behöver besökas alternativt återbesökas i syfte att kontrollera eventuella skador och/eller få en förnyad beskrivning. De återstående 52 lokaler är alla skadade i varierade grad och är i behov av en förnyad beskrivning och någon form av åtgärd, antingen genom att de återställs alternativt undersökas och borttages. Skador har uppkommit som en direkt följd av stormen, främst genom rotvältor, men också vid avverkning och utkörning av stormfälld skog. Fältarbete har givet upphov till några observationer, intryck och funderingar vilket presenterats i slutet av rapporten för att förbättra kulturmiljövården inför likande arbetsuppgifter.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Innehållsförteckning	3
Inledning	5
Bakgrund och syfte	5
Metod.....	6
Resultat.....	6
Framtida antikvariska åtgärder.....	8
Katastrofen Gudrun och stormen Dagmar.....	8
Nio observationer och funderingar inför framtiden	9
Referenser	13
Publikationer och rapporter	13
Internet.....	13
Tekniska och administrativa uppgifter	15
Bilaga 1. Tabell över lokaler med notering om skador samt behov av följdåtgärder .	16
Bilaga 2. Beskrivningar	29
Bilaga 3. Fotoförteckning	45
Bilaga 4. Fotografier	47

Inledning

Föreliggande arbete föranleddes av stormen Dagmar som drog in över Västernorrland natten till den 26 december 2011. Murberget Läns museet Västernorrlands fick i uppdrag av Länsstyrelsen Västernorrland att bistå skogsägarna med rådgivning, uppmärkning av fornlämningar samt utpekande av lämpliga körvägar. Under arbetets gång framgick att ytterligare insatser i form av dokumentation av stormskadade kulturhistoriska lämningar behövdes göras. Fältarbetet genomfördes under perioden februari till oktober 2012.

Figur 1. Västernorrlands län och de 116 lokalerna med fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar markerade med röda punkter.

Underlaget är Google Maps, skala ca 1:3 000 000.

Bakgrund och syfte

Stormen Dagmar orsakade stora skador på bland annat skog och infrastruktur. En konsekvens av att stora mängder skog blåste ner var att ett stort antal fornlämningar och andra kulturhistoriska lämningar skadades av vindfällan och rotvältor. Efter en besiktning i fält med personal från Murberget Läns museet Västernorrland och Länsstyrelsen Västernorrland konstaterades att skogsägarna var i akut behov av rådgivning från antikvariskt sakkunniga för att fornlämningarna inte ytterligare skulle komma till skada vid uppröjning och uttag av stormfälld skog. Den 25 januari 2012 beviljade Länsstyrelsen ett bidrag på 2 000 000 kronor till Murberget. Syfte med anslaget var att:

- 1) Bistå skogsägarna med rådgivning och uppmärkning av både forn- och övriga kulturhistoriska lämningar samt utpekande av lämpliga körvägar.
- 2) Få en överblick av hur många fornlämningar som skadats inom Västernorrlands län och hur allvarliga dessa skador var på enskild lämning alternativt lämningsområde,
- 3) Att bedöma nödvändiga åtgärder för återställande alternativt slutundersökning av de skadade lämningarna.

Metod

Fältarbete inleddes dels genom:

- 1) Att en markägare ringde till Murberget och beställa tid i fält för en genomgång av befintliga lämningar på en viss fastighet innan avverkning genomfördes.
- 2) Att länsstyrelsen begärde att en viss lokal skulle besökas, före eller efter avverkningen.
- 3) Då det till Murberget inkom ett delgivningskvitto från länsstyrelsen, som kom före, under eller efter det att själva avverkningen genomförts.

Inför varje fältbesök har följande förberedelser gjorts:

- 1) Kartmaterial har upprättats över varje lokal med berörda lämningar inprickad.
- 2) Genomgång av beskrivningar över varje lokal hämtades från Riksantikvarieämbetets (RAÄ) fornminnesinformationssystem (FMIS).
- 3) Genomgång av registrerade kulturhistoriska lämningar i Skogsstyrelsens databas (KOTTEN).
- 4) Genomgång av Murberget Läns museet Västernorrlands topografiska diarium.

I fält har följande åtgärder vidtagits vid behov:

- 1) Tillsammans med markägare, en representant för skogbolaget och/eller maskinförare har berörda kulturhistoriska lämningar i området besökts en eller flera gånger.
- 2) Under avverkning har antikvarisk personal medverkat på plats, under några timmar eller under flera dagar, i syfte att hjälpa maskinförare undvika att köra på lämningarna.
- 3) Samtliga kulturhistoriska lämningar har markerats med band (om de hittades).
- 4) Material angående lämningar på berörd lokal har överlämnats till markägare, skogbolagets platschef och/eller maskinförare.
- 5) Skadorna på respektive lämningstyp har beskrivits samt förslag utformats på framtida åtgärder, se bilaga 1.
- 6) En ny dokumentation över lämningar har upprättats vid behov enligt RAÄ:s anvisningar. Inmätning utfördes med GPS och noggrannheten beräknades till ± 5 meter, se bilaga 2.
- 7) Lämningar och miljöer har fotograferats med digitalkamera, se bilaga 3 och 4.

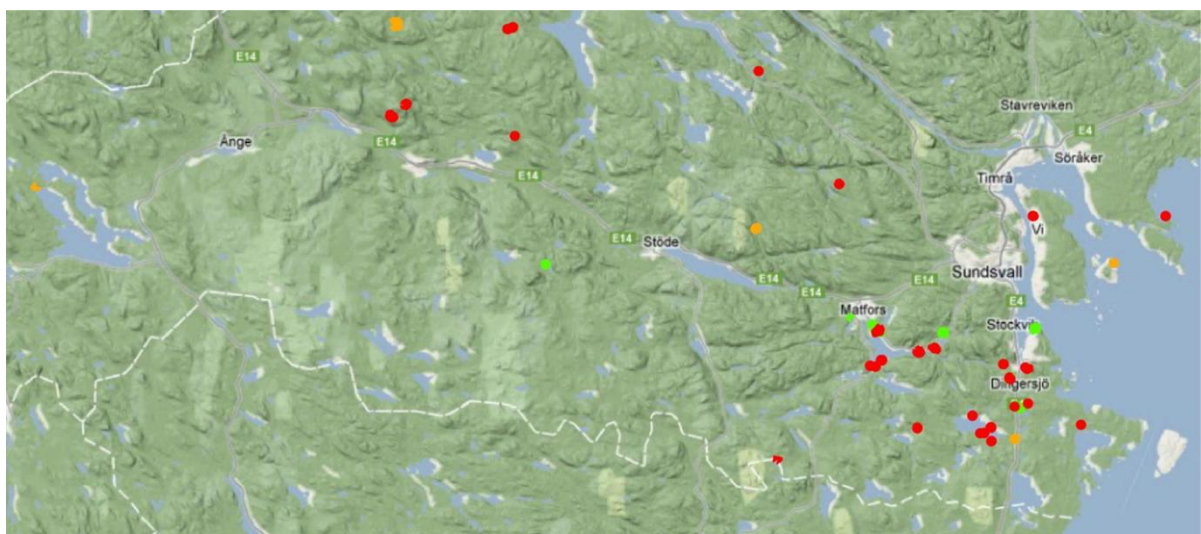
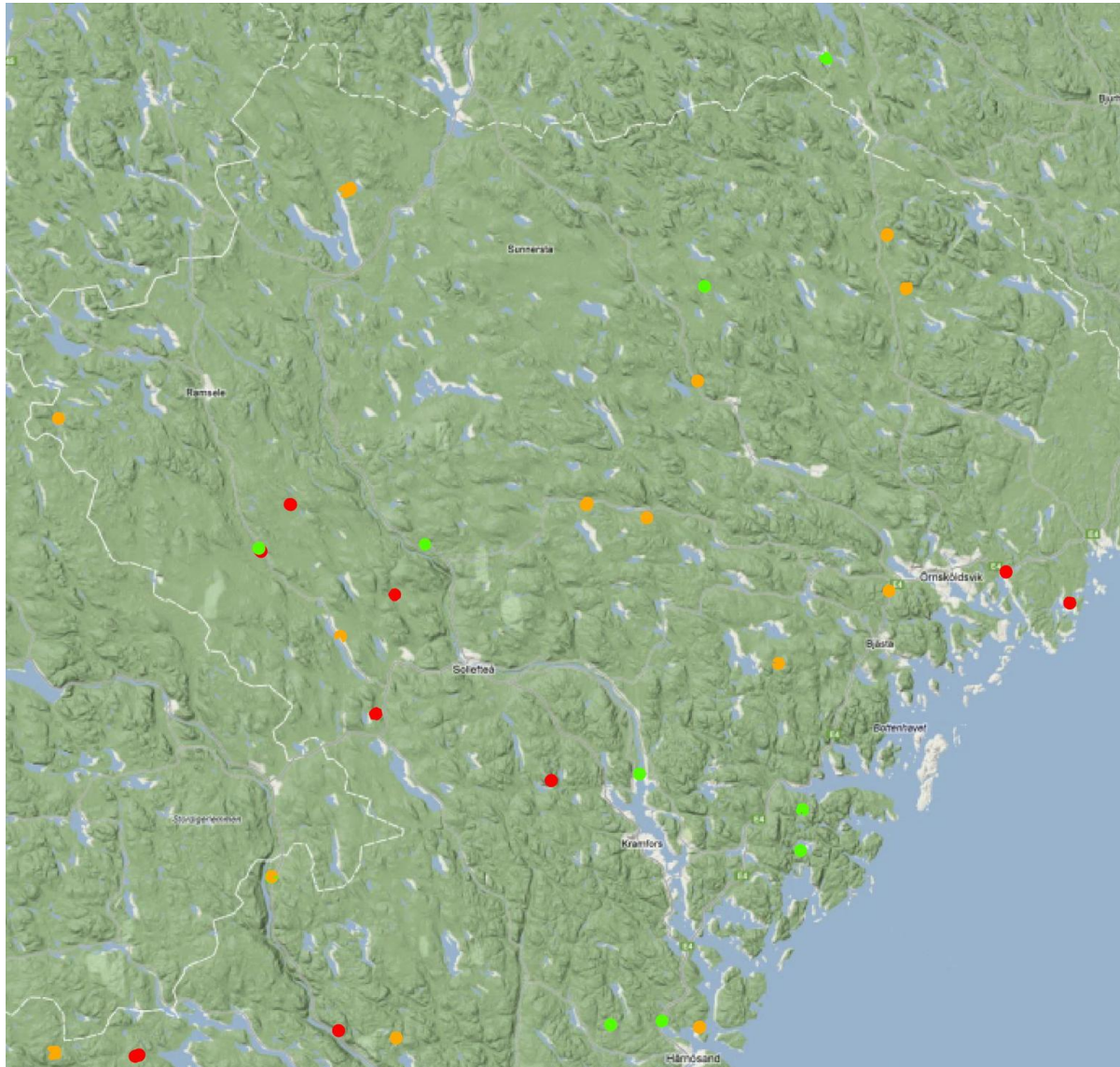
Resultat

Sammanlagt har 116 lokaler med fornämningar och övriga kulturhistoriska lämningar kontrollerats varav 113 i fält (varav 7 lokaler är nyupptäckta och ej tidigare registrerade). Sammanlagt var 32 lokaler helt utan skador (markerat med grön färg i tabell 1, figur 3 och 4 samt i bilaga 1) och därmed utan behov av antikvariska åtgärder.

Ytterligare 32 lokaler behöver besökas alternativt återbesökas i syfte att kontrollera eventuella skador och/eller få en förnyad beskrivning därför att inventeringen försvårades av snötäcke eller omkullfallna träd. Det har då varit svårt eller omöjligt att bedöma skadornas omfattning. I andra fall återstod arbete med avverkning eller tillvaratagning, och fler skador var att vänta. Kvarlämnat ris försvårade även besiktning på några platser. I samtliga dessa fall behövs återbesiktning för att fastställa skadornas omfattning och göra en bedömning av nödvändiga antikvariska åtgärder. Dessa lokaler är markerade med brandgul färg i figur 3 och 4, tabell 1 och i bilaga 1.

De återstående 52 lokaler är alla skadade i varierande grad som en direkt följd av stormen, främst genom rotvältor, men även vid avverkning och utkörning av stormfälld skog. Omständigheterna på dessa lokaler var sådana att det gick att dokumentera de uppkomna och skadorna, trots snötäcke, ris m.m. Samtliga dessa lokaler behöver återställas eller undersökas/borttages samt få en förnyad beskrivning. Dessa lokaler är markerade med röd färg i figur 3 och 4, tabell 1 och i bilaga 1.

Figur 3 överst och figur 4 nederst. För figur text se nästa sida.

Figur 3 och 4. Ångermanland och delar av Medelpad (överst) och Medelpad (nederst) som visar de lokaler med fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar som i någon form berördes av skogsåtgärder under 2012. Lokaler markerad i grönt är inte i behov av uppföljande antikvariska åtgärder. Lokaler markerade med brandgul bör återbesökas med avsikt att bedöma eventuella skador och/eller få en förnyad beskrivning. Lokaler markerade med rött är i behov av antikvariska insatser. Antingen bör de återställas eller undersökas/borttages samt få en förnyad beskrivning.

Underlaget Google Maps, skala 1:1 000 000 respektive 1:765 000.

Tabell 1. Antalet lokaler per kommun respektive andelen lokaler som bedömts vara i behov av fortsatt antikvariska åtgärder av olika slag (se även bilaga 1).

Kommun	Antal besökta lokaler	Lokaler utan skador	Lokaler med behov av återbesiktning	Lokaler med behov av återställning
Örnsköldsvik	17	5	9	3
Sollefteå	11	2	3	6
Härnösand	6	2	4	0
Kramfors	7	6	0	1
Sundsvall	66	16	14	36
Timrå	1	0	0	1
Ånge	8	1	2	5
Totalt	116	32	32	52

Framtida antikvariska åtgärder

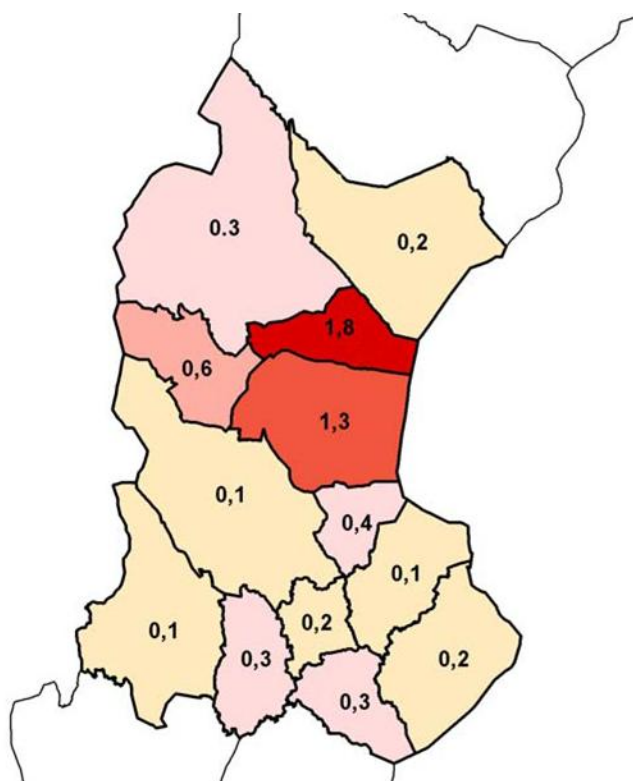
Sammanlagt är 84 lokaler i behov av någon form av antikvariska åtgärder (se tabell 1 och bilaga 1). Av dessa är 32 i behov av en kompletterande skadeinventering där omfattning och lämpliga åtgärder föreslås. I vissa fall behövs även en förnyad beskrivning över dessa lokaler. En kompletterande skadeinventering av dessa 32 lokaler kan resultera i att fler visar sig behöva återställas eller undersökas/borttagas.

För de 52 lokaler där skadornas omfattning kunnat beskrivas finns även förslag på åtgärder. De flesta skador kan åtgärdas genom att med grävmaskin vända rotvältor, alternativt ta bort dem helt och fylla igen gropen efter dem med jord. Körskador var ibland så svårartade att de endast kan återställas med hjälp av grävmaskin. I några enskilda fall har skador uppkommit genom markberedning i fornlämningsområde, och även dessa skador bör åtgärdas maskinellt. Övriga åtgärder som föreslås är uppstädning av ris efter avvercade träd.

Minst en fornlämning, eventuellt fyra, uppvisar så omfattande skador att de bör undersökas och tas bort (se bilaga 1).

Katastrofen Gudrun och stormen Dagmar

När Gudrun drog in över Götaland den 8 och 9 januari 2005 fälldes 75 miljoner kubikmeter skog, motsvarande ett års avverkning. Därtill blev 415 000 hushåll strömlösa. Det var orkanvindar med en vindstyrka som låg mellan 25–33 meter i sekunden. Verkningar efter Gudrun klassificerades som en naturkatastrof vilket bl.a. innebar att EU-parlamentet beviljade Sverige 768 miljoner kr från EU:s solidaritetsfond för att täcka de extraordinära kostnader som uppkom efter stormen Gudruns framfart i södra Sverige (sv.wikipedia.org). När Dagmar drabbade mellersta Norrland den 26 december 2011 fälldes ca 4,5 miljoner kubikmeter skog, motsvarande omkring 20 % av en årsavverkning. Värst drabbade var Hälsingland och Medelpad med mer än hälften av alla stormfällningar. Därtill blev 170 000 hushåll strömlös. Orkanvindar hade en vindstyrka som låg mellan 30–40 meter i sekunden (Fries 2012). Till skillnad från Gudrun klassificerades Dagmar inte som katastrof vilket är anmärkningsvärt, då det bl.a. innebar att externa resurser, exempelvis för kulturmiljövård, uteblev. (sv.wikipedia.org, www.jordbruksverket.se, www.svt.se, hd.se/angelholm).

Figur 5. Medelpad och Hälsingland drabbas hårdast av stormen Dagmar. Detta framgår av kartan som visar volymen timmer som då fälldes m³sk per hektar (Fries 2012). För Medelpads del skadades flest kulturlämningar i Sundsvalls kommun, där även mest skog skadades. Jämför med figur 3 och 4 samt tabell 1.

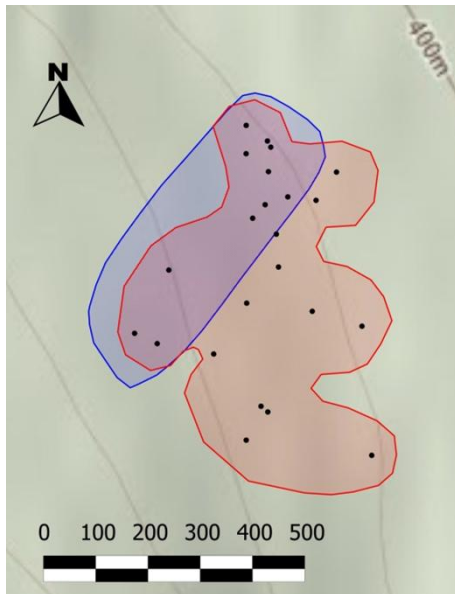
Stamvolym inklusive bark, från stubbskär till trädets topp skrivs m³sk.

Nio observationer och funderingar inför framtiden

Fältarbete gav upphov till några observationer, intryck och funderingar. Inga av dess har kvantifierats i någon större utsträckning (dock, se bilaga 1). De har istället noterats och presenterats nedan om en liknande situation skulle uppstå i framtiden. I bästa fall kan dessa observationer och intryck fungera som en inledande diskussion om åtgärder för att förbättra kulturmiljövården.

- 1) Villkor. På delgivningskvittan från länsstyrelsen anges ibland som villkor för beviljat tillstånd att markbredning, körskador samt grenar och ris inte får förekomma inom ett avstånd på vanligtvis 10-25 meter från berörd fornlämning. Intrycket från genomfört fältarbete är att detta villkor inte alltid uppfylls då både markberedning, körskador och högar med ris förekommer på eller alldeles intill anläggningar (exempelvis Arnäs 23 och 52 samt Edsele 9, 10 och 11).
- 2) Snitsling. Det är inte ovanligt att någon representant från skogbolagen har snitslat anläggningar inför avverkning. I nästan samtliga fall har snitselband satts upp på träd som står på eller tätt intill berörd fornlämning. Följden är att många fornlämningar skadas av hjulspår och/eller av markbredning (se ovan punkt 1).
- 3) Snitsling. I enstaka fall, då en representant från skogbolagen har snitslat fornlämningar inför en avverkning, har man misstagit sig och markerat fel. Ett konkret exempel på detta är fångstgropen Edsele 9:2 som skadats mycket svårt av skogstraktor då man av misstag snitslade en intill liggande täktgrop i tron att denna var den lagskyddade fornlämningen.
- 4) FMIS. Riksantikvarieämbetets (RAÄ) fornminnesinformationssystem (FMIS) är ett mycket bra verktyg men det innehåller fel och brister som bör uppmärksammas. En återkommande brist är noggrannheten i geometrin. Under denna utredning har det visat sig att enskilda lämningar ligger upp till 50 meter från angiven plats enligt FMIS. Skogsmaskiner idag kör efter GPS vilket innebär att man oavsiktlig kör sönder de lämningar som är behäftat med fel geometri. Områdes begränsningar kan

även vara felaktig inritade med följden att en maskinförare tror sig vara på betryggande avstånd från ett fornlämningsområde när man i själva verket ligger och kör innanför dess gränser. Ett av de mest talande exempel på detta är Borgsjö 99, se figur 6.

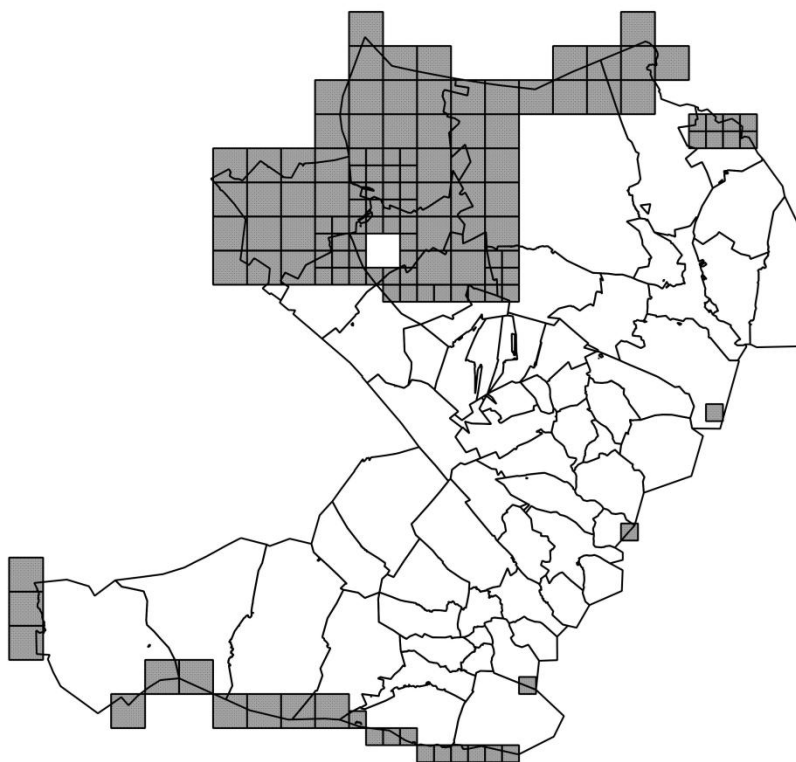
Figur 6. Borgsjö 99 är en fäbodvall som dokumenterades och registrerades i samband med RAÄ:s andragångsinventering 1992. Den blå markering är områdets utbredning enligt denna inventering och det som redovisas i FMIS. Vid besiktningen 2012 i samband med besök efter stormen Dagmar dokumenterades lokalen på nytt (röd markering samt svarta punkter som markerar enskilda lämningar så som husgrunder, jordkällare och odlingsrösen, se bilaga 2). Man bör inte förvänas över att skogsbolagen kör sönder fornlämningar då FMIS inte alltid ger riktig upplysning om lokalens storlek och utbredning. Underlaget Google Maps, skala i meter.

- 5) FMIS. Beskrivningar i fornminnesregistret har också brister vilket exemplet ovan, punkt 3, illustrerar. Områdesbeskrivningar där man på ett mycket summarisk sätt meddelar att någonstans inom ett område av en viss storlek finns x-antal lämningar av en vis typ, är alldeles för ottydlig. Är området för tillfället täckt av snö, vindfällor och/eller ris så är det omöjligt att räkna ut var i ett avgränsat område de enskilda lämningarna ligger. Så är fallet med exempelvis Tuna 89 som är ett gravfält bestående av 9 gravhögar och 1 kvadratisk stensättning, figur 7. Endast en av dessa anläggningar kunde lokaliseras före avverkningen. De andra hittades aldrig och det är troligt att alla är skadade. I en framtida kulturmiljövård vore det önskvärt med en dokumentation där varje enskild fornlämning inom ett fornlämningsområde fick en egen geometri. Under före seklet karterades en del gravfält i Västernorrland (exempelvis Tuna 205) och detta material visade sig var ovärderlig inför den situation som man stod inför efter Dagmars framfart.
- 6) FMIS. Fornminnesregistret i Västernorrlands län är till åren kommen. RAÄ genomförde inventeringar i delar av Västernorrland 1961-1970 och 1987-1994. I bästa fall är underlaget endast 20 år gammalt. Fornlämnings begreppet omprövas ständigt (Jensen 2006). Lämningar som i begynnelse inte ansågs vara av kulturhistoriskt intresse har senare bedömts som bevarandevärda och därmed registrerats. Detta innebär att vissa kategorier av lämningar kan vara kraftigt underrepresenterat enligt nuvarande kriterier, exempelvis förhistoriska boplatser, lämningar som hör samman med den samiska kulturen, samt historiska lämningar så som skogskojar och kolbottnar efter resmilor. Därmed bör man aldrig dra slutsatsen att ett område är fri från kulturhistoriska lämningar oavsett de uppgifter som står i FMIS.
- 7) FMIS. Fornminnesregistret är ofullständigt. På flera av de besökta platserna hittades okända lämningar (se bilaga 2 exempelvis Anundsjö 40 respektive Liden P032). Ambitionen på inventeringarna har varierat med åren och även geografiskt. Under den senaste inventeringsperioden i Västernorrland låg täckningsgraden på i genomsnitt 140-220 hektar per arbetsdag (Magnusson 1988, Jönsson 1991, Hermodsson 1993). Inge människa kan söka igenom en så stor yta under en dag, ett förhållande som inte så sällan förbises.

Figur 7. Tuna 89. Gravfält bestående av 9 gravhögar och 1 kvadratisk stensättning. Bild taget efter avverkning. Inga av anläggningar syntes verken före, under eller efter avverkningen. Områdesbeskrivningar i FMIS är inte av sådan art att de alltid redovisar enskilda lämningars läge, uppgifter som skulle behövas i sådana här fall.

- 8) FMIS. Nästan 30 % av Västernorrland har ett föråldrat inventeringsunderlag som togs fram för 45 år sedan. Turligt nog drabbades inte just dessa områden av stormen Dagmar. Förhoppningsvis slipper vi erfara hur stormskador ska hanteras i bristfälligt inventerade områdena, men det känns angeläget att omgående förbättra underlaget i dessa förbisedda områden, se figur 8.
- 9) Information. Maskinförare har i sin GPS inför en avverkning punkt eller yta som de ska ta hänsyn till. Däremot saknas information om vad dessa kartmarkeringar representerar. När maskinförarna fick veta vad lämningarna representerar och vidare om platsens historia, ökade intresset och motivationen att inte skada lämningarna. Det skulle både gagna kulturmiljövården och berika skogsarbetarnas tillvaro om de fick en mer utförligt information om de lämningar som de kommer i kontakt med under sitt arbete.

Figur 8. De kartblad (grå skraffering) som berör Västernorrland där RAÄ inte genomförde den utökade reviderings- eller andragångsinventeringen. Sammanlagt är 27,7 % (ca 6000 km²) av länet ej reviderat. Värst är läge i Junsele och Ramsele socknar där ingen revidering ägt rum. I Ådals-Liden och Skorped är 75 % respektive 70 % av socken ej reviderat. I Anundsjö, Edsele och Resele socknar är 50 % ej reviderat. I Trehörningssjö och Björna socken är 47 % respektive 28 % ej reviderat. Även mindre delar av Attmar, Borgsjö, Ed, Haverö, Helgum, Njurunda och Stöde socknar är ej reviderat. Till följd därav kan man konstatera att vår kunskap är högst bristfällig vad gäller eventuella kulturhistoriska lämningar inom dessa områden. Om stormen Dagmar hade drabbat de nora och nordöstra delarna av länet (jämför med figur 5) skulle kunskapsunderlaget för antikvariska vårdande åtgärder nästintill saknats.

Referenser

Publikationer och rapporter

Fries, Clas. 2012. PM. Stormen Dagmar fällde 4–5 miljoner skogskubikmeter från Mälardalen i söder till Jämtland och Västernorrland i norr. Skogsstyrelsen. 2012-01-11. Diarier nr 2012/121.

Flink, Gerhard. 1987. Fornminnesinventeringen 1987 i Västernorrlands län. *Arkeologi i Sverige* 1987. Stockholm. Riksantikvarieämbetet. sid. 197-211.

Hermansson, Örjan. 1993. Förhistoria och historia i nordöstra Ångermanland. *Arkeologi i Sverige* 2. Stockholm. Riksantikvarieämbetet. sid. 173-193.

Magnusson, Gert. 1988. *Fornminnesinventering 1988. Organisationsplan*. Stockholm. Riksantikvarieämbetet, Fornminnesavdelningen.

Jensen, Ola W. 2006. *Fornlämningsbegreppets historia: en exposé över 400 år*. Riksantikvarieämbetet. Stockholm.

Jensen, Ronnie (redaktör). 1997. *Fornminnesinventeringen - nuläge och kompletteringsbehov: en riksöversikt*. Stockholm. Riksantikvarieämbetet, Kunskapsavdelningen.

Jönsson, Bosse. 1991. Fornlämningar i ett norrländskt kust, dal- och skogsområde. 1988 års inventeringsresultat. *Arkeologi i Sverige*, ny följd 1, 1991. Stockholm. Riksantikvarieämbetet. sid. 215-238.

Internet

FMIS Riksantikvarieämbetets fornminnesinformationssystem. www.fmis.raa.se/fmis.

hd.se/angelholm/2007/03/29/eu-pengar-foer-gudrun/ 2012-10-30

KOTTEN Registrerade kulturhistoriska lämningar i Skogsstyrelsens databas www.skogsstyrelsen.se.

[sv.wikipedia.org/wiki/Orkanen Gudrun](http://sv.wikipedia.org/wiki/Orkanen_Gudrun) 2012-10-30

[sv.wikipedia.org/wiki/Stormen Dagmar](http://sv.wikipedia.org/wiki/Stormen_Dagmar) 2012-10-30

www.jordbruksverket.se/download/18.../Anvisning+ansökan.pdf

www.svt.se/2.22620/1.489835

Figur 9. Tuna 265:1-2. Under ett 4 meter tjock lager av vindfällor samt ett 0,5 meter tjock lager snö ligger två gravhögar som vid besiktnings tillfälle gick inte att hitta.

Tekniska och administrativa uppgifter

Murberget Länsmuseum Västernorrlands dnr: 2012/20

Län: Västernorrland

Landskap: Medelpad och Ångermanland

Kommun: Härnösand, Kramfors, Sollefteå, Sundsvall, Timrå, Ånge och Örnsköldsvik

Socken: Alnö, Anundsjö, Arnäs, Attmar, Bergsjö, Björna, Dal, Ed, Edsele, Granninge, Grundsunda, Haverö, Helgum, Indal, Junsele, Liden, Njurunda, Nordingrå, Nätra, Ramsele, Resele, Själevad, Skorpä, Stigsjö, Stöde, Säbrå, Sättna, Torp, Tuna, Tynderö och Ytterlännäs

Tidigare kända och besiktade lämningar, Raä nr: Alnö 55, Alnö, 90, Alnö 121, Anundsjö 40, Anundsjö 323, Arnäs 23, Arnäs 52, Attmar 63, Attmar 101-102, Attmar 105, Attmar 167, Attmar 178-179, Björna 4-7, Björna 127-128, Björna 169, Borgsjö 98-99, Borgsjö 247, Dal 15, Ed 84, Edsele 9-11, Edsele 13, Edsele 131, Granninge 186, Grundsunda 121, Haverö 359, Helgum 75, Indal 91, Indal 256, Junsele 84, Liden 76, Liden 96, Liden 104, Liden 332-333, Njurunda 15, Njurunda 120-121, Njurunda 140, Njurunda 150, Njurunda 161-163, Njurunda 167, Njurunda 185, Njurunda 218, Njurunda 220, Njurunda 266, Njurunda 275, Njurunda 279, Njurunda 300, Njurunda 307, Njurunda 315, Njurunda 389, Njurunda 398, Njurunda 521-522, Njurunda 628, Njurunda 607, Njurunda 705, Nordingrå 26, Nordingrå 141, Nätra 207, Ramsele 94, Resele 79, Själevad 11, Skorpä 21, Skorpä 25, Skorpä 116, Stigsjö 76, Stöde 65, Stöde 94-95, Säbrå 29, Säbrå 39, Säbrå 188-189, Sättna 172, Torp 38, Torp 79, Torp 158-159, Tuna 7-11, Tuna 59, Tuna 89, Tuna 135, Tuna 140, Tuna 205, Tuna 253, Tuna 264-265, Tuna 268-269, Tuna 338, Tynderö 76, Ytterlännäs 25

Ny upptäckta och besiktade lämningar, tillfälligt inv. nr: Liden P032, Liden P033, Liden P034, Nordingrå P003, Nordingrå P004, Nordingrå P005 och Säbrå P001.

Ekonomiska kartblad: 20I 0-1a-b Seltjärn, 19H 3c Näcksjön, 19I 1e Näshöjden, 19I 4h Överhörnäs, 18G 4i Boda, 18H 0j Kullarmark, 18H 8j Hammar, 18I 0a Ålandsbro, 18I 0c Vagnön, 18I 6e Åsäng, 17H 0f Öjen, 17H 2e Klingsta, 17H 4a Specksjön, 17H 5a Lillström, 17H 8a Sodalen, 16H 9a Vrångtjärn

Koordinatsystem: RT 90 2,5 gon V, RH00

Kartering: programvara Quantum GIS, www.qgis.org

Uppdragsgivare: Länsstyrelsen Västernorrland och Skogsstyrelsen

Undersökningstid: februari till oktober 2012

Personal från Murberget Länsmuseum Västernorrland: David Loeffler

Rapportsammanställning: Britt-Marie Hägerman och David Loeffler

Dokumentationsmaterialet förvaras på Murberget Länsmuseum Västernorrland.

Bilaga 1. Tabell över lokaler med notering om skador samt behov av följdåtgärder

Socken	RAÄ nr	Fastighet	Kommun	Lst:s dr nr	Lämningsstyp
Alnö	Raä 55	Gösta 1:1	Sundsvall	431-227-12	Gravfält (5 högar och 2 stensättningar)
Alnö	Raä 90	Gösta 1:1	Sundsvall	431-227-12	Område med fossil åkermark (odlings terrasser)
Alnö	Raä 121	Rödön 1:7	Sundsvall	431-1384-12	Fiskeläge
Anundsjö	Raä 40:1–2	Kubbe 3:27	Örnsköldsvik	431-449-12	Fångstgrop (x2+3 nya)
Anundsjö	Raä 323	Högekäl 1:2	Örnsköldsvik	431-275-12	Boplats
Arnäs	Raä 23	Ström 1:2	Örnsköldsvik	431-81-12	Röse
Arnäs	Raä 52	Ström 1:2	Örnsköldsvik	431-81-12	Röse
Attmar	Raä 63	Långskog 2:1	Sundsvall	---	Fossil åker
Attmar	Raä 101:1–2	Attmarby 4:11	Sundsvall	431-836-12	Gravfält och stensättning
Attmar	Raä 102:1–3	Attmarby 4:11	Sundsvall	431-836-12	Hög (x2) och Sentida ristning
Attmar	Raä 105:1–4	Fjolsta 6:1	Sundsvall	431-7387-11	Röse (1) och stensättning (x3)
Attmar	Raä 167:1–5	Fjolsta 6:1	Sundsvall	431-7388-11	Stensättning (x4 +1?)
Attmar	Raä 178:1	Norrböle 1:4	Sundsvall	---	Fångstgrop
Attmar	Raä 179	Norrböle 1:4	Sundsvall	431-4287-12	Fångstgrop
Björna	Raä 4	Östra Stavarsjö 1:2	Örnsköldsvik	431-7857-11	Boplats
Björna	Raä 5	Östra Stavarsjö 1:2	Örnsköldsvik	431-7857-11	Boplats
Björna	Raä 6	Östra Stavarsjö 1:2	Örnsköldsvik	431-7857-11	Boplats
Björna	Raä 7	Östra Stavarsjö 1:2	Örnsköldsvik	431-7857-11	Boplats
Björna	Raä 127:1–3	Kärnsjö 1:51	Örnsköldsvik	431-3883-12	Fångstgrop (x3)
Björna	Raä 128	Kärnsjö 1:51	Örnsköldsvik	431-3883-12	Fångstgrop
Björna	Raä 169	Movattnet 1:4	Örnsköldsvik	431-118-12	Fångstgropssystem (x9)
Borgsjö	Raä 98	Östby 2:18	Ånge	431-2102-12	Fäbod

Antikvarisk status enligt FMIS	Besiktningdatum	Skador	Åtgärder
Fast fornlämning	2012-05-03	Skador av enstaka rotvältor samt belamrad med ris.	Återställa.
Fast fornlämning	2012-05-03	Mycket omfattande skador efter rotvältor samt belamrad med ris. Även omfattande körsador från skogstraktor i samband med avverkning.	Återställa.
Fast fornlämning	Ej besökt 2012	---	Bör besökas.
Bevakningsobjekt	2012-10-02	Avverkning ej påbörjad. Vid besiktningstillfället hittades och dokumenterades 5 fångstgropar. Alla snitslades med band. Ny beskrivning, geometri och antikvarisk bedömning upprättades.	Bör återbesiktas efter avverkning.
Fast fornlämning	2012-10-02	Villkoren för avverkning uppfylld. Inga anmärkningar.	Ingen åtgärd.
Fast fornlämning	2012-10-10	Körsador och högar med ris intill anläggningens S sida.	Återställa.
Fast fornlämning	2012-10-10	Körsador samt högar med ris inom 2–5 meter från anläggningen.	Återställa.
Övrig kulturhistorisk lämning	2012-05-07	Smärre skador. Området är fel inprickat och bör få ny beskrivning och geometri.	Återställa.
Fast fornlämning	2012-02-29 2012-03-02 2012-03-05	Omfattande skador. Rotvältor och ris över hela ytan. Troligen även körsador.	Återställa.
Fast fornlämning och Övrig kulturhistorisk lämning	2012-02-29 2012-03-02 2012-03-05	Rishögar kring anläggningar.	Återställa.
Fast fornlämning	2012-05-08	Skador från rotvältor kring anläggningarna samt vindfällor som täcker dem. Bör få en ny beskrivning.	Återställa.
Fast fornlämning	2012-05-08	Alla anläggningarna skadade av rotvältor och/eller övertäckta av omkullfallna träd.	Återställa.
Fast fornlämning	2012-08-29	Skadat av rotvälta i Ö sidan. Kraftiga trycksador efter skogstraktor på S sidan.	Återställa.
Fast fornlämning	2012-08-29	Ö och N sidorna helt sönderkörda av skogstraktor med svåra skador som följd. Ingen som helst hänsyn tagen.	Återställa.
Fast fornlämning	2012-10-02	Villkoren för avverkning uppfylld. Inga anmärkningar.	Ingen åtgärd.
Fast fornlämning	2012-10-02	Villkoren för avverkning uppfylld. Inga anmärkningar.	Ingen åtgärd.
Fast fornlämning	2012-10-02	Villkoren för avverkning uppfylld. Inga anmärkningar.	Ingen åtgärd.
Fast fornlämning	2012-10-02	Villkoren för avverkning uppfylld. Inga anmärkningar.	Ingen åtgärd.
Fast fornlämning	2012-10-02	Avverkning ej påbörjad. Snitslad av Holmenskog med god marginal.	Bör återbesiktas efter avverkning.
Fast fornlämning	2012-10-02	Avverkning ej påbörjad. Snitslad av Holmenskog med god marginal.	Bör återbesiktas efter avverkning.
Fast fornlämning	2012-10-02	Avverkning ej påbörjad. Vid besiktningstillfället snitslades varje anläggning med ett band.	Bör återbesiktas efter avverkning.
Fast fornlämning	2012-07-19	Omfattande rotvältor och vindfällor i och över hela området i sådan omfattning att det inte gick att se eller ens ta sig in i området.	Återbesöka, beskriva och/eller återställa.

Socken	RAÄ nr	Fastighet	Kommun	Lst:s dr nr	Lämningsstyp
Borgsjö	Raä 99	Ö 2:51	Ånge	431-486-12	Fäbod
Borgsjö	Raä 247	---	Ånge	---	Fäbod
Dal	Raä 15:1–3	Sel 1:1	Kramfors	431-2556-12	Fångstgrop (x3)
Ed	Raä 84	Ön S:2	Sollefteå	431-1071-12	Fäbod
Edsele	Raä 9:1–2	Ås 1:5	Sollefteå	431-2780-12	Fångstgrop (x2)
Edsele	Raä 10	Ås 1:5	Sollefteå	431-2780-12	Fångstgrop
Edsele	Raä 11:1–2	Ås 1:5	Sollefteå	431-2780-12	Fångstgrop (x2)
Edsele	Raä 13:1–2	Ås 1:5	Sollefteå	431-2780-12	Fångstgrop (x2)
Edsele	Raä 131:1–2	Salsjön 1:13	Sollefteå	431-4455-12	Fångstgrop (x2)
Graninge	Raä 186	Vik 1:1	Sollefteå	431-7595-11	Fångstgropssystem (x10)
Grundsunda	Raä 121:1–2	Ultrå 2:4	Örnsköldsvik	431-7958-11	Bytomt/gårdstomt och Kyrka/kapell
Haverö	Raä 359	By 1:29	Ånge	431-2883-12	Boplats
Helgum	Raä 75	Helgumsås 1:3	Sollefteå	---	Bytomt/gårdstomt
Indal	Raä 91:2–3	Västlönning 1:11	Sundsvall	431-7575-11	Fångstgrop (x2)
Indal	Raä 256	Sodalen 2:37	Sundsvall	431-1065-12	Fångstgrop
Junsele	Raä 84	Ruske 1:4	Sollefteå	431-7296-11	Fångstgropssystem
Liden	P032 (ny)	Boda S:5	Sundsvall	---	Fångstgrop
Liden	P033 (ny)	Boda S:5	Sundsvall	---	Fångstgrop

Antikvarisk status enligt FMIS	Besiktningdatum	Skador	Åtgärder
Fast fornlämning	2012-05-29 2012-07-19 2012-08-03	Omfattande rotvältor och vindfällor i och över hela området. I vissa delar svårt till omöjligt att ta sig fram. Ny beskrivning och ny geometri upprättades.	Återbesöka, beskriva och/eller återställa.
Uppgift om	2012-07-19	Inga eller få skador. Platsen dock ej beskriven i fält och bör därmed återbesökas.	Bör återbesiktas och beskrivas i fält.
Fast fornlämning	2012-08-06	Nr 2. SV vallen nyligen överkörd av skogstraktor med tryckskador som följd. Nr 3. SV vallen nyligen överkörd av skogstraktor med tryckskador som följd.	Återställa.
Fast fornlämning	2012-08-13	Inom områdets gränser finns både rotvältor, ris från avverkning och lindriga körsador. Ny beskrivning och geometri upprättades.	Återställa.
Fast fornlämning	2011-10-09	Nr 1. Lindriga tryckskador från skogstraktor över hela V sidan. Omfattande körsador och markberedningsskador inom 2–3 meter från anläggningen. Nr 2. Hela V sidan sönderkörd av skogstraktor.	Återställa.
Fast fornlämning	2011-10-09	Omfattande kör- och markberedningsskador 0–4 meter från anläggningen.	Återställa.
Fast fornlämning	2011-10-09	Nr 1. Mindre markberedningsskada på vallens SV sida. Kör- och markberedningsskador inom 2–3 meter från anläggningen. Nr 2. Kör- och markberedningsskador 0–2 meter från anläggningen.	Återställa.
Fast fornlämning	2011-10-09	Inga skador eller anmärkningar.	Ingen åtgärd.
Fast fornlämning	2012-10-09	Avverkning ej påbörjad vid besiktningstillfället. Nr 2. Allvarligt skadad av vägunderhåll. Bör undersökas och borttagas innan den helt försvinner.	Bör undersökas och tas bort.
Fast fornlämning	2012-08-29	Nr 1. Helt förstörd av skogstraktor. Nr 7. Smärre tryckskador efter skogstraktor. Nr 8. Smärre tryckskador efter skogstraktor. Nr 10. Belamrad med ris.	Undersökning oc/eller återställa.
Fast fornlämning	2012-10-03	12 m SV om smedjan är grop, rund, 1,5 m diam och 0,2–0,3 m dj efter rotvälta samt tryckspår efter skogstraktor. Mellan smedjan och berget (SÖ om smedjan) är tryckspår efter skogstraktor. Någon har varit in i fornlämningsområdet med skogstraktor och hämtat ut några rotvältor.	Återställa.
Fast fornlämning	Ej besökt 2012	---	Bör besökas.
Bevakningsobjekt	2012-09-05	Områdets ytterbegränsningar snitslades med band tillsammans med representant från skogsbolaget.	Bör återbesiktas efter avverkning.
Fast fornlämning	2012-08-08	Avverkning ej påbörjad vid besiktningstillfället. Ett område kring varje grop snitslades med band.	Bör återbesiktas efter avverkning.
Fast fornlämning	2012-05-11	Belamrad med ris från avverkning. Fel inprickad med ca 60 meter.	Återställa.
Fast fornlämning	Ej besökt 2012	---	Bör besökas.
Fast fornlämning	2012-08-08	Nyupptäckta fångstgrop. Beskrivning, geometri och antikvarisk bedömning upprättades.	Bör återbesiktas efter avverkning.
Fast fornlämning	2012-08-08	Nyupptäckta fångstgrop. Beskrivning, geometri och antikvarisk bedömning upprättades.	Bör återbesiktas efter avverkning.

Socken	RAÄ nr	Fastighet	Kommun	Lst:s dr nr	Lämningsstyp
Liden	P034 (ny)	Boda S:5	Sundsvall	---	Fångstgrop
Liden	Raä 76	Boda S:5	Sundsvall	431-1004-12	Fångstgropssystem (x6)
Liden	Raä 77	Boda S:5	Sundsvall	---	Tjärdal
Liden	Raä 96	Boda S:5	Sundsvall	431-1004-12	Fångstgrop
Liden	Raä 104:1-2	Österflygge 2:9	Sundsvall	431-4397-12	Fångstgrop (x2)
Liden	Raä 332	Boda S:5	Sundsvall	---	Område med skogsbrukslämningar (x2)
Liden	Raä 333	Boda S:5	Sundsvall	431-1004-12	Fångstgrop
Njurunda	Raä 15:1-3	Skärsätt 2:5	Sundsvall	431-2002-12	Hög (x2) och husgrundsterrass
Njurunda	Raä 120:1-3	Tuna Prästbordet 1:1	Sundsvall	---	Hög & stensättning (x2)
Njurunda	Raä 121	Tuna Prästbordet 1:1	Sundsvall	---	Gravfält (1 hög & 4 stensättningar)
Njurunda	Raä 140:1-4	Tuna Prästbordet 1:1	Sundsvall	---	Hög (x3) och husgrundsterrass
Njurunda	Raä 150:1-2	Nolby 1:5	Sundsvall	431-3880-12	Hög (x2)
Njurunda	Raä 161	Skottsund 3.24	Sundsvall	431-5084-12	Hög
Njurunda	Raä 162:1-2	Skottsund 3.24	Sundsvall	431-5084-12	Hög (x2)
Njurunda	Raä 163	Skottsund 3.24	Sundsvall	431-5084-12	Hög (x1) och bebyggelselämningar (x8)
Njurunda	Raä 167	Skottsund 3.24	Sundsvall	431-5084-12	Bebyggelselämningar (x4)
Njurunda	Raä 185	Skedlo 8:1	Sundsvall	431-1069-12	Hög
Njurunda	Raä 220	Skrängsta 2:17	Sundsvall	---	Hög

Antikvarisk status enligt FMIS	Besiktningsdatum	Skador	Åtgärder
Fast fornlämning	2012-08-08	Nyupptäckta fångstgrop. Beskrivning, geometri och antikvarisk bedömning upprättades.	Bör återbesiktas efter avverkning.
Fast fornlämning	2012-08-08	Avverkning ej påbörjad vid besiktningsstillfället. Ett område kring varje grop snitslades med band.	Bör återbesiktas efter avverkning.
Övrig kulturhistorisk lämning	2012-08-08	Ej påverkad av avverkning. Ej återfunnen vid besiktningsstillfället.	Bör besökas.
Fast fornlämning	2012-08-08	Avverkning ej påbörjad vid besiktningsstillfället. Ett område kring gropen snitslades med band.	Bör återbesiktas efter avverkning.
Fast fornlämning	2012-08-08	Nr 1. Stor rotvälta på Ö sidan. Belamrad med ris från avverkning. Nr 2. Överkörd av skogstraktor flera gånger med svåra körsador över hela anläggningen.	Undersökning oc/eller återställa.
Övrig kulturhistorisk lämning	2012-08-08	Avverkning ej påbörjad vid besiktningsstillfället. Ett område kring gropen snitslades med band.	Bör återbesiktas efter avverkning.
Fast fornlämning	2012-08-08	Ej påverkad av avverkning.	Ingen åtgärd.
Fast fornlämning	2012-07-10	Skador från rotvältor och skogstraktor på alla tre anläggningarna, vissa omfattande.	Återställa.
Fast fornlämning	2012-04-03	Inga skador eller anmärkningar.	Ingen åtgärd.
Fast fornlämning	2012-04-03	Vid besiktningsstillfället syntes endast 2 anläggningar. Det är troligt att flera har skadats av rotvältor och körsador samt att de kan vara belamrade med ris från avverkning.	Återbesöka, beskriva och/eller återställa.
Fast fornlämning	2012-04-03	Inga skador på högarna. Ett 15-tal rotvältor intill husterrassen.	Återställa.
Fast fornlämning	2012-08-28	Nr 1. Övertäckt av ris från gallring. Nr 2. Överlagrade i kanten av 2 vindfällor samt ris från gallring.	Återställa.
Fast fornlämning	2012-08-28 2012-09-21	N sidan skadad av 2 rotvältor.	Återställa.
Fast fornlämning	2012-08-28 2012-09-21	Inga skador eller anmärkningar.	Ingen åtgärd.
Fast fornlämning	2012-08-28 2012-09-21	Hög: en rotvälta på S kanten med mindre skador som följd. Bebyggelselämning: talrika rotvältor inom hela området. Jordkällare 1: överlagrad av flera vindfällor och skadad av en rotvälta. Jordkällare 2: ej återfunnen, troligen överlagrad av vindfällor. Jordkällare 3: ej påverkad. Jordkällare 4: ej återfunnen, troligen överlagrad av vindfällor. Brunn: ej återfunnen, troligen överlagrad av vindfällor. Husgrund 1: överlagrad av flera vindfällor och skadad av flera rotvältor. Husgrund 2: överlagrad av flera vindfällor. Spismursröse: ej påverkad.	Återbesöka, ny beskrivning och/eller återställa.
Fast fornlämning	2012-08-28 2012-09-21	Jordkällare: rotvälta i NNV sidan och överlagrad av 2 vindfällor. Brunn: ej påverkad. V:a husgrunden: överlagrad med vindfällor. Ö:a husgrunden: rotvältor kring kanten.	Återbesöka, ny beskrivning och/eller återställa.
Fast fornlämning	2012-05-03	Svårt skadad av 6 rotvältor samt belamrad med ris från avverkning.	Återbesöka, beskriva och/eller återställa.
Fast fornlämning	2012-05-03	Inga skador eller anmärkningar.	Ingen åtgärd.

Socken	RAÄ nr	Fastighet	Kommun	Lst:s dr nr	Lämningsstyp
Njurunda	Raä 266:1-5	Veda 2:14	Sundsvall	431-1148-12	Högar (x3) och husgrundsterrasser (x2)
Njurunda	Raä 275:2, 3 & 5	Svala 4:1	Sundsvall	---	Hög (x3)
Njurunda	Raä 279:1-2	Skärslätt 1:38	Sundsvall	431-1059-12	Hög (x2)
Njurunda	Raä 281:1-40	Skrängsta 2:17	Sundsvall	---	Grävfält (12 högar och 28 stensättningar)
Njurunda	Raä 300	Skrängsta 2:17	Sundsvall	---	Hög
Njurunda	Raä 307	Skrängsta 2:17	Sundsvall	---	Hög
Njurunda	Raä 315	Skrängsta 2:17	Sundsvall	---	Hög
Njurunda	Raä 389:1-2	Gomaj 1:20	Sundsvall	431-1866-12	Hög (x2)
Njurunda	Raä 398	Skrängsta 2:17	Sundsvall	---	Stensättning
Njurunda	Raä 521	Tuna Prästbordet 1:1	Sundsvall	---	Boplat (skärvstensförekomst)
Njurunda	Raä 522:1-2	Tuna Prästbordet 1:1	Sundsvall	---	Stensättning? (x2)
Njurunda	Raä 607	Skrängsta 2:17	Sundsvall	---	Gränsmärke (femstenarör)
Njurunda	Raä 628	Veda 2:14	Sundsvall	431-1148-12	Fossil åker
Njurunda	Raä 705	---	Sundsvall	---	Småindustriområde
Nordingrå	Raä 26:3-4	Överveda 8:1	Kramfors	431-7613-11	Boplat(x2)
Nordingrå	Raä 141	Nordingrå-Sund 2:2	Kramfors	431-3599-12	Stensättning
Nordingrå	P003 (ny)	Nordingrå-Sund 2:2	Kramfors	431-3599-12	Stensättning
Nordingrå	P004 (ny)	Nordingrå-Sund 2:2	Kramfors	431-3599-12	Stensättning
Nordingrå	P005 (ny)	Nordingrå-Sund 2:2	Kramfors	431-3599-12	Stensättningslikande -lämning (x3)
Nätra	Raä 207	Sel 4:8	Örnsköldsvik	431-7443-11	Bytomt/gårdstomt (Finntorp)
Ramsele	Raä 94	Västvattnet 1:10	Sollefteå	431-7440-11	Boplat
Resele	Raä 79	Västerrå	Sollefteå	431-2696-12	Boplat
Själevad	Raä 11	Åte 7:2	Örnsköldsvik	431-7686-12	Röse
Skorped	Raä 21:1-10	Byvattnet 6:1	Örnsköldsvik	431-650-12	Fångstgropssystem (x10)
Skorped	Raä 25	Byvattnet 6:1	Örnsköldsvik	431-650-12	Boplat
Skorped	Raä 116:1-2	Lännäs 7:86	Örnsköldsvik	431-1640-12	Fångstgrop (x2)
Stigsjö	Raä 76		Härnösand	---	Fångstgrop
Stöde	Raä 65:1-6	Nedansjö 6:22	Sundsvall	---	Fångstgropssystem (x6)

Antikvarisk status enligt FMIS	Besiktningsdatum	Skador	Åtgärder
Fast fornlämning	2012-02-10 2012-02-15	Alla anläggningar skadade av rotvältor. Ny geometri upprättades på alla.	Återställa.
Övrig kulturhistorisk lämning	2012-02-06	Nr 2 skadad av 2 rotvältor.	Återställa.
Fast fornlämning	2012-02-15 2012-03-08	Skador av rotvältor.	Återställa.
Fast fornlämning	2012-05-03	Skador från ett 10-tal rotvältor samt belamrad med ris från avverkning.	Återställa.
Fast fornlämning	2012-05-03	Inga skador eller anmärkningar.	Ingen åtgärd.
Fast fornlämning	2012-05-03	Överlagarad av vindfälla.	Återställa.
Fast fornlämning	2012-05-03	Inga skador eller anmärkningar.	Ingen åtgärd.
Fast fornlämning	2012-07-10	Platsen besökt innan avverkning. Inga stormskador på högarna.	Bör återbesiktas efter avverkning.
Fast fornlämning	2012-05-03	Inga skador eller anmärkningar.	Ingen åtgärd.
Bevakningsobjekt	2012-04-03	Inga skador eller anmärkningar.	Ingen åtgärd.
Övrig kulturhistorisk lämning	2012-04-03	En är skadad av rotvältor.	Återställa.
Övrig kulturhistorisk lämning	2012-05-03	Inga skador dock kring kanten är högar med ris.	Återställa.
Övrig kulturhistorisk lämning	2012-02-10 2012-02-15	Ett 50-tal rotvältor inom området.	Återställa.
Övrig kulturhistorisk lämning	2012-04-03	Några rotvältor kring områdets utkant.	Ingen åtgärd.
Fast fornlämning	2012-05-06	Villkoren för avverkning uppfylld. Inga anmärkningar.	Ingen åtgärd.
Fast fornlämning	2012-05-12	Inga skador eller anmärkningar. Vid besiktningsstillfället noterades flera nya lämningar som registrerades, se nedan.	Ingen åtgärd.
Fast fornlämning	2012-05-12	Inga skador eller anmärkningar.	Ingen åtgärd.
Fast fornlämning	2012-05-12	Inga skador eller anmärkningar.	Ingen åtgärd.
Bevakningsobjekt	2012-05-12	Inga skador eller anmärkningar.	Ingen åtgärd.
Uppgift om	2012-10-03	Avverkning ej påbörjad. Vid besiktningsstillfället hittades och dokumenterades lämningar efter ett torp. Allt snitslades med band. Ny beskrivning, geometri och antikvarisk bedömning upprättades.	Bör återbesiktas efter avverkning.
Bevakningsobjekt	2012-10-09	Avverkning ej påbörjad vid besiktningsstillfället.	Bör återbesiktas efter avverkning.
Fast fornlämning	2012-10-09	Villkoren för avverkning uppfylld. Inga anmärkningar.	Ingen åtgärd.
Fast fornlämning	2012-10-03	Avverkning ej påbörjad vid besiktningsstillfället. Ny geometri.	Bör återbesiktas efter avverkning.
Fast fornlämning	2012-10-09	Avverkning ej påbörjad vid besiktningsstillfället. Alla gropar snitslades med ett band.	Bör återbesiktas efter avverkning.
Fast fornlämning	2012-10-09	Avverkning ej påbörjad vid besiktningsstillfället. Inga åtgärder vidtogs.	Bör återbesiktas efter avverkning.
Fast fornlämning	2012-10-02	Avverkning ej påbörjad vid besiktningsstillfället. Groparna snitslades med band.	Bör återbesiktas efter avverkning.
Fast fornlämning	2012-09-12	Inga skador dock ny geometri.	Ingen åtgärd.
Fast fornlämning	2012-05-31	Avverkning ej påbörjad vid besiktningsstillfället. Komplettering till beskrivning och ny geometri upprättades.	Bör återbesiktas efter avverkning.

Socken	RAÄ nr	Fastighet	Kommun	Lst:s dr nr	Lämningsstyp
Stöde	Raä 94:1-3	Nedansjö 6:22	Sundsvall	---	Fångstgrop (x1) Fångstg. likande grop (x2)
Stöde	Raä 95	Nedansjö 6:22	Sundsvall	---	Fångstgrop
Säbrå	P001 (ny)	Finsvik 10.1	Härnösand	---	Röse
Säbrå	Raä 29	Nässland 1:38	Härnösand	431-2784-12	Röse
Säbrå	Raä 39	Finsvik 10.1	Härnösand	431-5419-12	Gravfält (x5)
Säbrå	Raä 188	Finsvik 10.1	Härnösand	431-5419-12	Röse
Säbrå	Raä 189	Finsvik 10.1	Härnösand	431-5419-12	Röse
Sättna	Raä 172	Nora 22:3	Sundsvall	431-14115-09	Fäbod
Torp	Raä 38	Gissjö 3:32	Ånge	431-1227-12	Fångstgropssystem (5) och kolbotten
Torp	Raä 79	Munkbyn 2:165	Ånge	431-518-12	Fångstgrop
Torp	Raä 158:1-2	Ålsta 4:30	Ånge	431-749-12	Fångstgrop (x2)
Torp	Raä 159:1-2, 4	Ålsta 4:30	Ånge	431-978-12	Fångstgrop (x3)
Tuna	Raä 7	Tuna Prästbordet 1:7	Sundsvall	---	Grav- och boplatsoområde
Tuna	Raä 8	Tuna Prästbordet 1:7	Sundsvall	---	Sammanförda lämningar (högar, terrasser)
Tuna	Raä 9	Tuna Prästbordet 1:1	Sundsvall	---	Grav- och boplatsoområde
Tuna	Raä 10	Tuna Prästbordet 1:1 och Ön 3:10	Sundsvall	---	Gravfält
Tuna	Raä 11	Tuna Prästbordet 1:1	Sundsvall	---	Begravningsplats (kolerakyrkogård)
Tuna	Raä 59	Klingsta 4:3	Sundsvall	431-980-12	Fornborg
Tuna	Raä 89	Vi 3:17 och 3:45	Sundsvall	431-981-12	Gravfält
Tuna	Raä 135	Bro 1:3	Sundsvall	431-7852-11	Hög (?)
Tuna	Raä 140	Bro 1:3	Sundsvall	431-7852-11	Gravfält
Tuna	Raä 205:1	Vivsta 5:5:2	Sundsvall	---	Gravfält (19 gravar + 2 nya) och Boplat
Tuna	Raä 253	Klingsta 2:44, 4:3 och 10:1	Sundsvall	431-1002-12	Grav- och boplatsoområde
Tuna	Raä 264	Vi 3:55	Sundsvall	431-1134-12	Hög

Antikvarisk status enligt FMIS	Besiktningssdatum	Skador	Åtgärder
Fast fornlämning	2012-05-31	Avverkning ej påbörjad vid besiktningstillfället. Komplettering till beskrivning och ny geometri upprättades.	Bör återbesiktas efter avverkning.
Övrig kulturhistorisk lämning	2012-05-31	Avverkning ej påbörjad vid besiktningstillfället. Komplettering till beskrivning och ny geometri upprättades.	Bör återbesiktas efter avverkning.
Fast fornlämning	2012-10-05	Nyupptäckt lämning. Beskrivning, geometri och antikvarisk bedömning upprättades.	Bör återbesiktas efter avverkning.
Fast fornlämning	2012-05-11	Inga skador. Graven är fel inprickad och fick ny geometri.	Ingen åtgärd.
Fast fornlämning	2012-10-05	Avverkning ej påbörjad vid besiktningstillfället.	Bör återbesiktas efter avverkning.
Fast fornlämning	2012-10-05	Avverkning ej påbörjad vid besiktningstillfället.	Bör återbesiktas efter avverkning.
Fast fornlämning	2012-10-05	Avverkning ej påbörjad vid besiktningstillfället.	Bör återbesiktas efter avverkning.
Fast fornlämning	2012-02-01	Skadad av flera rotvältor, troligen även av körskadorna samt belamrad med ris.	Återställa.
Fast fornlämning och Övrig kulturhistorisk lämning	2012-05-11	En fångstgrop svårt skadad av skogstraktor under avverkning.	Återställa.
Fast fornlämning	2012-05-12	Villkoren för avverkning uppfylld. Inga anmärkningar.	Ingen åtgärd.
Fast fornlämning	2012-05-11	Nr 2. Helt demolerad av rotvältor och bör restaureras om det går.	Undersökning oc/eller återställa.
Fast fornlämning	2012-05-11	Nr 4. Övertäckt av omkullfallna träd.	Återställa.
Fast fornlämning	2012-04-03	Inom området finns 5–6 rotvältor dock inte på anläggningarna.	Återställa.
Fast fornlämning	2012-04-03	Inga skador eller anmärkningar.	Ingen åtgärd.
Fast fornlämning	2012-04-03	Inga skador eller anmärkningar.	Ingen åtgärd.
Fast fornlämning	2012-04-03	Rotvältor på minst en gravhög.	Återställa.
Fast fornlämning	2012-04-03	Inga skador eller anmärkningar.	Ingen åtgärd.
Fast fornlämning	2012-05-03	Enstaka rotvältor inom området.	Ingen åtgärd.
Fast fornlämning	2012-02-16	Vid besiktningstillfället syntes inga anläggningar. Det är troligt att flera har skadats av rotvältor och körskadorna samt är belamrade med ris från avverkning.	Återbesöka, beskriva och/eller återställa.
Fast fornlämning	2012-05-03	Inga skador eller anmärkningar.	Ingen åtgärd.
Fast fornlämning	2012-05-03	Inga skador eller anmärkningar.	Ingen åtgärd.
Fast fornlämning	2012-04-19	Något fler än hälften av alla gravar skadade av rotvältor och/eller belamrade med ris. Bör få en ny beskrivning. Två nya gravar upptäckta.	Återställa.
Fast fornlämning	2012-02-10 2012-02-15	Vid besiktningstillfället hittades gravhögar utanför områdets begränsning. Om de är nya eller om området har fel geometri är ovist. Det är troligt att flera anläggningar inom området har skadats av rotvältor och körskadorna samt är belamrade med ris från avverkning. Ny beskrivning och geometri behövs.	Återbesöka, beskriva och/eller återställa.
Fast fornlämning	2012-02-10 2012-02-15	Skadad av rotvälta.	Återställa och beskriva.

Socken	RAÄ nr	Fastighet	Kommun	Lst:s dr nr	Lämningstyp
Tuna	Raä 265:1-2	Klingsta 1:8 och Vi 3:55	Sundsvall	431-1058-12	Hög (x2)
Tuna	Raä 268	Vi 3:17	Sundsvall	431-981-12	Stensättning
Tuna	Raä 269	Vi 3:17	Sundsvall	431-981-12	Husgrundsterrass
Tuna	Raä 338	Tuna Prästbordet 1:1	Sundsvall	---	Ristning, medeltid/historisk tid
Tynderö	Raä 76:1-2	Ava 1:14	Timrå	---	Fångstgrop (x2)
Ytterlännäs	Raä 25	---	Kramfors	---	Minnessten

Antikvarisk status enligt FMIS	Besiktningsdatum	Skador	Åtgärder
Fast fornlämning	2012-02-10 2012-02-15	Bägge skadade av rotvältor samt är fel inprickade. Nr. 2 är fel inprickad och ny geometri upprättad. Troligen behövs ny beskrivning och geometri på bägge.	Återställa och beskriva.
Fast fornlämning	2012-02-10 2012-02-15	Inga skador eller anmärkningar.	Ingen åtgärd.
Fast fornlämning	2012-02-10 2012-02-15	Skadade av rotvältor.	Återställa.
Övrig kulturhistorisk lämning	2012-04-03	Ej återfunnen.	Bör återbesökas.
Fast fornlämning	2012-02-06	Den ena mycket svårt skadad av flera rotvältor.	Undersöka och/eller återställa.
Övrig kulturhistorisk lämning	2012-10-10 2012-02-21	Flyttad till ny plats. Av vem och när framgår inte. Ny geometri och komplettering till beskrivning upprättades.	Ingen åtgärd.

Figur 10. Sättna 172. Med hjälp av GPS försöker David Loeffler hitta och markera fäbodvallens gränser inför avverkningen. Foto: Tomas Rydkvist.

Bilaga 2. Beskrivningar

Raä 40:1 Socken: Anundsjö Kommun: Örnsköldsvik Kartblad: 20I 0-1a-b Seltjärn Fastighet: Kubbe 3.27 m.ö.h. 145	Fångstgropssystem Fångstgrop Älg/ren 5 Rund	Ny beskrivning, geometri och antikvarisk bedömning. Fångstgropssystem, 95 m (80 m NV-SÖ och 15 m NÖ-SV), bestående av 5 fångstgropar, med ett inbördes avstånd av 8-32 m. Alla fem är runda, 3 m diam och 0,4-1 m dj, med rektangulära bottenplan, 0,8-1x0,3 m st. En har kring kanten en tydlig vall, 2 m br och 0,1-0,2 m h. Fyra har kring kanten delvis synlig eller antydan till vall, 2 m br och 0,1 m h. Prov med jordsond visar att samtliga har dubbla markytor i eller där vallen bör vara. Terräng: Flack sandig moränmark. Skogsmark (tall). Individuell beskrivning: Fångstgrop, rund, 3 m diam och 0,4 m dj. Bottenplan rektangulär, 1x0,3 m (VNV-ÖSÖ). Kring kanten finns ingen tydlig vall. Prov med jordsond visar dubbla markytor där vall bör finnas. X7051154 Y1606588 15 m SÖ om denna är: Fångstgrop, rund, 3,5 m diam och 1 m dj. Bottenplan rektangulär, 1x0,5 m (Ö-V). kring kanten en vall, 1-2 m br och 0,1-0,2 m h. X7051165 Y1606573 18 m SÖ om denna är: Fångstgrop, rund, 3 m diam och 0,6 m dj. Bottenplan rektangulär, 0,8x0,3 m (ÖNÖ-VSV). Kring kanten är antydan till vall, 2 m br och 0,1 m h. Prov med jordsond visar dubbla markytor där vall bör finnas. X7051179 Y1606557 32 m SÖ om denna är: Fångstgrop, rund, 3 m diam och 0,4 m dj. Bottenplan rektangulär, 1x0,3 m (ÖNÖ-VSV). Kring kanten är antydan till vall, 2 m br och 0,1 m h. Prov med jordsond visar dubbla markytor där vall bör finnas. X7051204 Y1606532 8 m NÖ om den första är: Fångstgrop, rund, 3 m diam och 0,4 m dj. Bottenplan rektangulär, 0,6x0,3 m (VNV-ÖSÖ). Kring kanten är antydan till vall, 1-2 m br och 0,1 m h. Prov med jordsond visar dubbla markytor där vall bör finnas. X7051164 Y1606595 Antikvarisk kommentar: Vid inventeringstillfället 1991 registrerades en	Fast fornlämning Upplysningstext: Fångstgropssystem systemets mitt: X 7051227 Y 1606511 N 7050627 E 646444
---	---	--	--

		säker fångstgrop, en osäker fångstgrop och i grop med oklar funktion. Därmed bedömdes platsen som bevakningsobjekt. Vid besiktningsstillfället 2012 hittades de tre tidigare registrerade groparna samt ytterligare två. Alla fem bedömdes utgöra fångstgropar. Anundsjö 235 (fångstgrop) ligger ca 35 m SÖ om detta system och de kan vara samtida. Dock har de vid besiktningen 2012 inte slagits ihop då det ligger en mindre våtmark mellan Anundsjö 40 och 235 vilket medför att de kan ha fungerat oberoende av varandra. Antikvarisk besiktning: 2012-10-02 David Loeffler	
Raä 63:1 Socken: Attmar Kommun: Sundsvall Kartblad: 16H 9a Vrångtjärn Fastighet: Långskog 2:1 m.ö.h. 300-310	Fossil åker Röjningsröseområde	Tillägg. Komplettering till beskrivning och ny geometri. Röjningsröseområde, ca 145x30-115 m (NV-SÖ), bestående av ca 30 rösen. Rösena är ofta något oregelbundna, de flesta närmast runda, 1,5-5 m diam och 0,5-0,8 m h. De största har en närmast oval form, 5-6x3 m och 0,7m h. Stenarna är i allmänhet 0,2-0,5 m st. Ett av de största rösena har en grop, 1 m diam och 0,5 m dj. Rösena är i allmänhet kraftigt övermossade. Ca 150 m NNV om området skall bebyggelse ha funnits. Också här förekommer rösen av likartad typ som de ovan beskrivna. Sannolikt efter gammal husbebyggelse. Antikvarisk kommentar: Med undantag av utbredningsuppgifterna följer beskrivningen 1:a gångsinventeringen och därmed bör området få en helt ny och mer genomgående beskrivning. Antikvarisk besiktning: 2012-05-12 David Loeffler	Övrig kulturhistorisk lämning Områdets mitt: X 6898897 Y 1554190 N 6997660 E 594802
Raä 99:1 Socken: Borgsjö Kommun: Ånge Kartblad: 17G 7c Gammelbodarna Fastighet: Ö 1:6 Ö 1:13 Ö 2:9 Ö 2:10 Ö 2:11 Ö 2:49 Ö 5:1:4	Fäbod	Ny beskrivning och geometri. Fäbodlämning, 350x65-250 m (N-S), bestående av 3 spismursrösen, 4 husgrunder, 1 stuga, 2 grunder efter lada, 8 jordkällare, 10 odlingsrösen och röjda ytor. Spismursrösen är runda, 3 m diam och 0,4-1 m h. Två av husgrunder är kvadratiska, 5x5 m st och 0,1-0,2 m h, och två rektangulära, 4-6x3-5 m st och 0,1-0,3 m h. Stugan är rektangulär, 6x4 m st och 4 m h. Grunden efter ladorna är kvadratiska 7x7 m, och rektangulära, 4x3 m, samt 0,2-0,5 m h. Två jordkällare är kvadratiska, 4-6x4-6 m st och 0,1-1,2 m h. Sex jordkällare är rektangulära, 3,5-7x2,5-5 m st, och 0,1-1,2 m h. Odlingsrösena är oregelbundna till runda, 1-2 m diam och 0,1-0,2 m h, av helt till delvis övertorvade stenar, 0,2-0,4 m st.	Fast fornlämning Namn: Ösåsen Områdets mitt: X 6938584 Y 1511702 N 6936841 E 553087

Ö 5:1:14 m.ö.h. 415-440		Jordkällare, ingrävd i Ö-sluttning, kvadratisk, 4x4 m (NÖ-SV) och 0,1-0,5 m h. I mitten är en försänkning, kvadratisk, 2x2 m (NÖ-SV) och 0,7 m dj. Längst NV och SÖ sidorna är vall, 1-1,5 m br och 0,1-0,5 m h. Beväxt med 9 granar och 1 björk. X 6938455 Y 1511799 Jordkällare, ingrävd i S-sluttning, rektangulär, 7x5 m (VNV-ÖSÖ) och 0,6 m h. I mitten en grop, rektangulär, 4x2,5 m (NNÖ-SSV), med delvis kallmurade väggar av sten, 0,3 m st. Längst VNV och ÖSÖ sidorna är vall, 2 m br och 0,6 m h. Beväxt med 9 stora granar. X 6938468 Y 1511688 Intill och SSV om denna är: Husgrund, kvadratisk, 5x5 m (NNÖ-SSV) och 0,2 m h. I mitten är en försänkning, rektangulär, 3x2 m (VNV-ÖSÖ) och 0,2 m dj. I NNV hörnan är spismursrest, oregelbunden, 2 m diam och 0,6 m h, av sten, 0,3 m st. Beväxt med ett 10-tal små granar. Stuga, rektangulär, 6x4 m (N-S) och 4 m h, av knuttimrade stockar, 0,2 m diam. Stugan är renoverad och står troligen inte på ursprunglig plats. X 6938553 Y 1511609 Jordkällare, ingrävd i Ö-sluttning, rektangulär, 6x5 m (ÖNÖ-VSV) och 0,4 m h. I mitten en grop, rektangulär, 3x2 m (ÖNÖ-VSV) och 1,3 m dj. Längst NNV, VSV och SSÖ sidorna är en vall, 1,5-2 m br och 0,3-0,5 m h. Beväxt med sly. X 6938562 Y 1511589 Husgrund, rektangulär, 4x3 m (N-S) och 0,3 m h, bestående av 7 syllstenar, 0,3-0,5 m st, med en till två i varje hörn. X 6938544 Y 1511659 Spismursröse, oregelbunden, 3 m diam och 0,8 m h, av delvis kallmurade, helt till delvis övertorvade, otuktade stenar, 0,3-0,5 m st, samt tegel. Beväxt med 1 gran och 1 säl. X 6938569 Y 1511790 Jordkällare, ingrävd i N-sluttning, bestående av en grop, rektangulär, 3,5x2,5 m (Ö-V) och 0,5 dj. I NV hörnet är 4 otuktade stenar, 0,3-0,4 m st. Beväxt med 4 stora tallar. Y 1511716 X 6938621 Husgrund, rektangulär, 6x5 m (Ö-V) och 0,1-0,2 m h. Längst S och Ö sidorna tätt placerade, otuktade och helt till delvis övertorvade syllstenar, 0,3-0,4 m st. I NÖ hörnet är en spismursrest, rektangulär, 2x1,5 m (Ö-V) och 0,2-0,4 m h, av otuktade stenar, 0,3-0,7 m st. Beväxt med	
---	--	---	--

		5 stora granar. X 6938650 Y 1511714 2 m VSV om denna är: Jordkällare, ingrävd i S-sluttning, bestående av en grop, rektangulär, 3,5x2,5 m (N-S) och 0,3-1,2 m dj, med antydning till vall kring kanten. Beväxt med 8 stora granar. Spismursröse, oformlig, 3 m diam och 1 m h, av helt till delvis övermossade och otuktade stenar, 0,1-0,7 m st. X 6938680 Y 1511749 4 m SV om denna är: Jordkällare, ingrävd i NÖ sluttning, rektangulär, uppskattningsvis 7x5 m (NÖ-SV) och 0,2-0,8 m h. I mitten är en grop, rektangulär, 3x2 m (NÖ-SV) och 0,7 m dj, NV och SÖ insidorna består delvis av kallmurade, otuktade stenar, 0,3-0,4 m st. Grund efter lada, rektangulär, 4x3 m och 0,3-0,5 m h, av 2-3 varv knuttimrade stockar, 0,2-0,3 m diam. Beväxt med ett 20-tal granar. X 6938705 Y 1511767 Grund efter lada, kvadratisk, 7x7 m (Ö-V) och 0,2-0,4 m h, bestående av ett 20-tal glest till tätt placerade syllstenar, 0,3-0,4 m st, varav några placerade ovanpå varandra. X 6938712 Y 1511703 20 m N om denna är: Jordkällare, ingrävd i NV-sidan av mindre kulle, rektangulär, 3,5x2,5 m (NV-SÖ) och 0,2-1,7 m h, av knuttimrade stockar, 0,2 diam, och med plåttak som nyligen rasat in. Spismursröse, rund, 3 m diam och 0,4 m h, av otuktade stenar, 0,3-0,5 m st. Helt överväxt med sly. Spismursröset ligger kanske i NV hörnet av en grund, uppskattningsvis kvadratisk, 5x5 m (N-S). X 6938544 Y 1511659 Husgrund, uppskattningsvis kvadratisk, 5x5 m (NNV-SSÖ) och 0,1-0,2 m h, av glest till tätt placerade, otuktade och helt till delvis övertorvade syllstenar, 0,3-0,5 m st. I ÖSÖ hörnet är en spismursrest, oformlig, ca 1,5 m diam och 0,5 m h, av otuktade stenar, 0,3-1 m st. X 6938498 Y 1511701 6 m SÖ om denna är: Jordkällare, delvis ingrävd i N-sluttning, kvadratisk, 6x6 m (NNÖ-SSV) och 0,2-1,2 m h. I mitten en grop, kvadratisk, 3x3 m (NNÖ-SSV) och 1,2 m dj, med kallmurade	
--	--	--	--

		insidor av otuktad sten, 0,3-0,6 m st. Beväxt med sly. X 6938493 Y 1511707 Terräng: Stark kuperad moränmark. Skogsmark (barrskog). Antikvarisk kommentar: Har inte, vid besiktningen 2012, ändrat den antikvariska bedömningen från den som fastslogs 1992 trots att inga historiska belägg har framkommit som visar hur gammal fäboden är. Antikvarisk besiktning: 2012-08-03 David Loeffler	
--	--	--	--

Raä 84.1 Socken: Ed Kommun: Sollefteå Kartblad: 19H 3c Näcksjön Fastighet: Ön Samfällighet m.ö.h. 120-125	Fäbod	Tillägg. Komplettering till beskrivning. Bebyggelselämningar efter fäbod, ca 30-120x30-80 m (N-S) bestående av 1 jordkällare och 3 spismursrösen och röjda åkrar. Jordkällare, ingrävd i SV-sluttning, rektangulär, 3x2 m (NÖ-SV) och 0,4 m dj. Beväxt med 6 stubbar och belamrad med ris från avverkning. X701802918 Y1561806 7 m SSÖ om denna är: Spismursröse, oformlig, ca 2 m diam och 0,2 m h, och helt övertorvade. Under torven framkom brända stenar och tegel. Beväxt med 3 stubbar och belamrad med ris från avverkning. X7018015 Y1561812 15 m SSÖ om denna är: Spismursröse, kvadratisk, 1,5x1,5 m (NNV-SSÖ) och 0,3 m h, av delvis övertorvade och otuktade stenar, 0,3-0,4 m st. Beväxt med 4 stubbar. X7018000 Y1561817 10 m SSÖ om denna är: Spismursröse, oformlig, ca 2 m diam och 0,1-0,2 m h, av helt till delvis övertorvade och otuktade stenar, 0,3-0,4 m st, samt tegel. SV och N sidorna skadade av rotväl-tor. X7017990 Y1561819 Antikvarisk besiktning: 2012-08-10 David Loeffler	Fast fornlämning Områdets mitt: X 7018017 Y 1561798 N 7016868 E 602167
---	--------------	---	---

Raå 256 Socken: Indal Kommun: Sundsvall Kartblad: 17H 8a Sodalen Fastighet: Sodalen 2:37 m.ö.h. 290	Fångstgrop Älg/ren Rund	Tillägg. Ny geometri. (inprickad ca 60 m för långt mot N) Antikvarisk besiktning: 2012-05-11 David Loeffler	Övrig kulturhistorisk lämning X 6942728 Y 1551342 N 6941478 E 592658
P032 Socken: Liden Kommun: Sundsvall Kartblad: 18G 4i Boda Fastighet: Boda Samfällighet 5 m.ö.h. 165	Fångstgrop Älg/ren Rund	Nyupptäckt lämning. Fångstgrop, rund, 3 m diam och 1,7 m dj. Bottenplan rund, 1 m diam. Kring NÖ, N, NV och V sidorna är vall, 2-2,5 m br och 0,1-1,5 m h. Beväxt med 6 stora granar. Terräng: NV-sluttande moränmark. Skogsmark (granskog). Antikvarisk kommentar: Ligger nära två andra fångstgropar, P033 och P034. Antikvarisk besiktning: 2012-08-08 David Loeffler	Fast fornlämning Upplysningstext: Fångstgrop X 6974906 Y 1543884 N 6973549 E 584800
P033 Socken: Liden Kommun: Sundsvall Kartblad: 18G 4i Boda Fastighet: Boda Samfällighet 5 m.ö.h. 160	Fångstgrop Älg/ren Rund	Nyupptäckt lämning. Fångstgrop, rund, 3,5 m diam och 2 m dj. Bottenplan närmast rektangulärt, 1,7x1 m (N-S). Kring kanten är vall, 1,5-2 m br och 0,1-1 m h. På V insidan och på NV vallen är gamla rotvältor. Beväxt med 1 stor gran och 2 stora tallar samt några mindre granar. Terräng: NV-sluttande moränmark. Skogsmark (granskog). Antikvarisk kommentar: Ligger nära två andra fångstgropar, P032 och P034. Antikvarisk besiktning: 2012-08-08 David Loeffler	Fast fornlämning Upplysningstext: Fångstgrop X 6974906 Y 1543869 N 6973549 E 584785

P034 Socken: Liden Kommun: Sundsvall Kartblad: 18G 4i Boda Fastighet: Boda Samfällighet 5 m.ö.h. 160	Fångstgrop Älg/ren Rund	Nyupptäckt lämning. Fångstgrop, rund, 3,5 m diam och 2 m dj. Bottenplan närmast rund, 0,7 m diam. Kring kanten är vall, 1-3 m br och 0,1-1,5 m h. I kanten av NV vallen är en rotvälta. Beväxt med ett 15-tal barrträd. Terräng: NV-sluttande moränmark. Skogsmark (granskog). Antikvarisk kommentar: Ligger nära två andra fångstgropar, P032 och P033. Antikvarisk besiktning: 2012-08-08 David Loeffler	Fast fornlämning Upplysningstext: Fångstgrop X 6974916 Y 1543859 N 6973560 E 584775
Raä 266:1 Socken: Njurunda Kommun: Sundsvall Kartblad: 17H 0f Öjen Fastighet: Veda 2:14 m.ö.h. 40	Hög Rund	Tillägg. Ny geometri. (inprickad ca 11 m för långt åt SSÖ) Antikvarisk besiktning: 2012-02-15 David Loeffler	Fast fornlämning X 6903023 Y 1578341 N 6902125 E 620141
Raä 266:2 Socken: Njurunda Kommun: Sundsvall Kartblad: 17H 0f Öjen Fastighet: Veda 2:14 m.ö.h. 40	Hög Rund	Tillägg. Ny geometri. (inprickad ca 11 m för långt åt SV) Antikvarisk besiktning: 2012-02-15 David Loeffler	Fast fornlämning X 6903024 Y 1578351 N 6902126 E 620151

Raä 266:3 Socken: Njurunda Kommun: Sundsvall Kartblad: 17H 0f Öjen Fastighet: Veda 2:14 m.ö.h. 40	Hög Rund	Tillägg. Ny geometri. (inprickad ca 7 m för långt åt ÖNÖ) Antikvarisk besiktning: 2012-02-15 David Loeffler	Fast fornlämning X 6903055 Y 1578374 N 6962158 E 620174
Raä 266:4 Socken: Njurunda Kommun: Sundsvall Kartblad: 17H 0f Öjen Fastighet: Veda 2:14 m.ö.h. 40	Husgrund, förhistorisk/medeltida Husgrundsterrass	Tillägg. Ny geometri. (inprickad ca 5 m för långt åt ÖSÖ) Antikvarisk besiktning: 2012-02-15 David Loeffler	Fast fornlämning X 6903056 Y 1578398 N 6902159 E 620198
Raä 266:5 Socken: Njurunda Kommun: Sundsvall Kartblad: 17H 0f Öjen Fastighet: Veda 2:14 m.ö.h. 40	Husgrund, förhistorisk/medeltida Husgrundsterrass	Tillägg. Ny geometri. (inprickad ca 11 m för långt åt SÖ) Antikvarisk besiktning: 2012-02-15 David Loeffler	Fast fornlämning X 6903022 Y 1578412 N 6902125 E 620212

P003 Socken: Nordingrå Kommun: Kramfors Kartblad: 18I 6e Åsäng Fastighet: Nordingrå-Sund 2:2 m.ö.h. 20-25	Stensättning Stenfyllt Oregelbunden	Nyupptäckt lämning. Stensättning, oregelbunden, 2,5x2 m (NV-SÖ), bestående av ett 10-tal glest placerade och helt övertorvade stenar, 0,3-0,4 m st. Orientering: SV kanten av bergås (NV-SÖ) med brant avsats mot SV samt 18 m NV om Nordingrå 141:1 stensättning och 8 m SV om Nordingrå P004 stensättning. Terräng: Hällmark. Skogsmark (gles barrskog). Antikvarisk kommentar: Typisk form, material och läge vad gäller gravar av denna typ. Antikvarisk besiktning: 2012-05-12 David Loeffler	Fast fornlämning X 6981020 Y 1624586 N 6980672 E 665395
P004 Socken: Nordingrå Kommun: Kramfors Kartblad: 18I 6e Åsäng Fastighet: Nordingrå-Sund 2:2 m.ö.h. 25	Stensättning Stenfyllt Oregelbunden	Nyupptäckt lämning. Stensättning, oregelbunden, närmast rektangulär, 3x2 m (NV-SÖ) och 0,1-0,3 m h, bestående av en gles packning av helt till delvis övertorvade stenar, 0,2-0,3 m st. I V hörnet är en sten, 0,6 m st. Beväxt med en stor gran. I sluttningen SV och nedanför anläggningen är stenar, 0,1-0,3 m st, troligen utkastade/utrasade från anläggningen. Orientering: SV kanten av bergås (NV-SÖ) med brant avsats mot SV samt 8 och 26 m NV om stensättningarna Nordingrå P004 respektive 141:1. Terräng: Hällmark. Skogsmark (gles barrskog). Antikvarisk kommentar: Typisk form, material och läge vad gäller gravar av denna typ. Antikvarisk besiktning: 2012-05-12 David Loeffler	Fast fornlämning X 6981028 Y 1624579 N 6980680 E 665389

P005 Socken: Nordingrå Kommun: Kramfors Kartblad: 18I 6e Åsång Fastighet: Nordingrå-Sund 2:2 m.ö.h. 20	Fornlämningsliknande lämning	Nyupptäckt lämning. Stensättningsliknande lämningar, inom en yta av 10x5 m (Ö-V) är minst 3 glesa stensamlingar, oregelbundna till runda, 2-3 m diam och 0,2-0,3 m h, av helt övertorvade stenar, 0,2-0,4 m st. Orientering: SÖ sidan av bergås (NV-SÖ) samt 20 m Ö om Nordingrå 141:1 stensättningen. Terräng: Hällmark. Skogsmark (gles barrskog). Antikvarisk kommentar: Svårbedömda men formen, materialet och läget är inte helt olikt de som förekommer i närområdet. Antikvarisk besiktning: 2012-05-12 David Loeffler	Bevakas Områdets mitt: X 6981003 Y 1624627 N 6980660 E 665737
--	---	---	--

Raä 207:1 Socken: Nätra Kommun: Örnsköldsvik Kartblad: 19I 1e Näshöjden Fastighet: Sel 4:8 m.ö.h. 300-305	Lägenhetsbebyggelse Torp	Ny beskrivning, geometri och antikvarisk bedömning. Torplämning, ca 35x15 m (NÖ-SV), bestående av 1 spismursröse och 3 odlingsrösen, varav ett kan vara spismursröse. Spismursröse, oregelbunden, närmast rund, 3 m diam och 0,8 m h, av helt övertorvade stenar, 0,3-0,7 m st. Beväxt med 1 björk och 1 gran. 13 m SSV om denna är: Odlingsröse eller mjöligen spismursröse, rund, 2 m diam och 0,5 m h. 5 m VSV om denna är: Odlingsröse, rund, 2 m diam och 0,4 m h. 2 m SV om denna är: Odlingsröse, oregelbunden, närmast rund, 2 m diam och 0,3 m h. Terräng: Höjd samt avsats, sluttning mot SV. Moränmark, delvis blockig. Skogsmark (gran). Antikvarisk kommentar: Vid inventeringen 1989 fick man veta av lokalbefolkningen att det på platsen enligt traditionen fanns ett finntorp. Denna upplysning kunde inte verifieras genom kartstudier och platsen besöktes inte i fält. Därmed registrerades platsen då som en uppgift om. Denna bedömning har ändrats när lämningar dokumenterades på platsen vid besiktningstillfället 2012. Antikvarisk besiktning: 2012-10-03 David Loeffler	Övrig kulturhistorisk lämning Spismursröse: X 7009285 Y 1620224 N 7008873 E 660681
Själevad 11:1 Socken: Själevad Kommun: Örnsköldsvik Kartblad: 19I 4h Överhörnäs Fastighet: Åte 7:2 m.ö.h. 65	Röse Rektangulär	Tillägg. Komplettering till beskrivning och ny geometri. (inprickad ca 35 m för långt åt NÖ) Orientering: 25 m N om bergets krön och högsta punkt. Antikvarisk besiktning: 2012-10-03 David Loeffler	Fast fornlämning X 7020876 Y 1636430 N 7020663 E 676735

Raä 76:1 Socken: Stigsjö Kommun: Härnösand Kartblad: 18H 0j Kullarmark Fastighet: Mellan Ultrå 8:1 och 9:1 m.ö.h. 205-210	Fångstgrop Älg/ren Oval	Tillägg. Komplettering till beskrivning och ny geometri. (inprickad ca 30 m för långt mot S). Orientering: 3 m ÖSÖ om stig (NNÖ-SSV) och 55 m N om tvärgränsen mellan Ultrå 8.1 och 9:1. Antikvarisk besiktning: 2012-09-12 David Loeffler	Fast fornlämning Upplysningstext: Fångstgrop X 6953396 Y 1596360 N 6952705 E 637525
Raä 65:1 Socken: Stöde Kommun: Sundsvall Kartblad: 17H 4a Specksjön 17H 5a Lillström Fastighet: Nedansjö 6:22 m.ö.h. 195-215	Fångstgropssystem Älg/ren 3 Rund 3 Oval	Tillägg. Komplettering till beskrivning och ny geometri. (fångstgropen som ligger på Ö sidan av vägen [N-S] var fel inprickad och därmed fick systemet ett något annorlunda utformning och utsträckning) Fångstgropssystem, ca 115 m l (80 m NV- SÖ och 35 m NNV-SSÖ), bestående av 6 fångstgropar, varav 3 runda och 3 ovala, med ett inbördes avstånd av 10-25 m. De runda fångstgroparna är, 7-10 m i diam, och där groparna är 3-7,5 m i diam och 0,5-1,5 m dj. De övriga är närmast ovala, 4-10x3,5-9 m st, groparna är 3-6x2-5,5 m st och 0,5-1,5 m dj. Några har rektangulärt bottenplan. Groparna har helt eller delvis vall kring kanten, 2-3 m br och 0,2-0,4 m h. Fångstgroparna är beväxta med granar och tallar samt enstaka barr- och lövträd. Antikvarisk besiktning: 2012-05-31 David Loeffler	Fast fornlämning Upplysningstext: Fångstgropssystem Systemets mitt: X 6924992 Y 1551228 N 6923748 E 592766
Raä 94:1 Socken: Stöde Kommun: Sundsvall Kartblad: 17H 5a Lillström Fastighet: Nedansjö 6:22 m.ö.h. 195-200	Fångstgrop Älg/ren Rund	Tillägg. Ny geometri. (inprickad ca 25 m för långt åt NNV) Antikvarisk besiktning: 2012-05-31 David Loeffler	Fast fornlämning Upplysningstext: Fångstgrop X 6925051 Y 1551337 N 6923808 E 592873

Raä 94:2 Socken: Stöde Kommun: Sundsvall Kartblad: 17H 5a Lillström Fastighet: Nedansjö 6:22 m.ö.h. 200	Fångstgrop (?) Älg/ren Rund	Tillägg. Ny geometri. (inprickad ca 25 m för långt åt NNV) Antikvarisk besiktning: 2012-05-31 David Loeffler	Övrig kulturhistorisk lämning X 6925062 Y 1551354 N 6923819 E 592890
Raä 94:3 Socken: Stöde Kommun: Sundsvall Kartblad: 17H 5a Lillström Fastighet: Nedansjö 6:22 m.ö.h. 195	Fångstgrop (?) Älg/ren Rund	Tillägg. Ny geometri. (inprickad ca 25 m för långt mot NNV) Antikvarisk besiktning: 2012-05-31 David Loeffler	Övrig kulturhistorisk lämning X 6925069 Y 1551334 N 6923827 E 592871
Raä 95:1 Socken: Stöde Kommun: Sundsvall Kartblad: 17H 4a Specksjön Fastighet: Nedansjö 6:22 m.ö.h. 200	Fångstgrop Älg/ren Rund	Ny beskrivning, geometri och antikvarisk bedömning Fångstgrop, oval, 3x2 m (NV-SÖ) och 1 m dj. Bottenplan närmast rektangulärt, 1,2x0,5 m (NV-SÖ). I gropens V insida är några synliga stenar, 0,3-0,4 m st. Kring kanten är en vall, 1-2 m br och 0,1-0,4 m h. SV sidan av vallen är skadad genom erosion. Beväxt med 2 stora tallar och 5 små granar. Orientering: 8 m Ö om bäck (N-S). Terräng: Brant V-sluttande moränmark mot bäck. Skogsmark (barrskog). Skador: Vallens SV sida skadad genom erosion. Antikvarisk besiktning: 2012-05-31 David Loeffler	Fast fornlämning Upplysningstext: Fångstgrop X 6924990 Y 1551330 N 6923747 E 592867

P001 Socken: Säbrå Kommun: Härnösand Kartblad: 18I 0c Vagnön Fastighet: Finsvik 10.1 m.ö.h. 25-30	Röse Rund	Nyupptäckt lämning (röset var tydligen upptäckt och registrerat vid förstagångsinventeringen men tappades bort vid andagångsinventeringen) Röse, rund, 5 m diam och 0,8 m h, med något flack ovansida, bestående av helt till delvis övertorvade stenar, 0,3-0,5 m st. Beväxt med enbuskar, 3 större granar och ett 10-tal små granar. Terräng: Avsats i Ö-sluttande moränmark. Skogsmark (barrskog). Antikvarisk besiktning: 2012-10-03 David Loeffler	Fast fornlämning X 6953331 Y 1610154 N 6952812 E 651315
Raä 29:1 Socken: Säbrå Kommun: Härnösand Kartblad: 18I 0a Ålandsbro Fastighet: Nässland 1:38 m.ö.h. 35-40	Röse Rund	Tillägg. Komplettering till beskrivning och ny geometri. (inprickad ca 20 m för långt åt NÖ) Orientering: 4 m S om skogsbilväg (Ö-V). Antikvarisk besiktning: 2012-05-11 David Loeffler	Övrig kulturhistorisk lämning X 6954168 Y 1604225 N 6953574 E 645377
Raä 205:1 Socken: Tuna Kommun: Sundsvall Kartblad: 17H 2d Tuna 17H 2e Klingsta Fastighet: Vivsta 5:5 och 5:14 m.ö.h. 35-45	Gravfält	Tillägg. Två nyupptäckta gravar inom redan registrerade gravfält. Orientering: Bägge ligger i områdets SÖ del. Hög, rund, 5 m diam och 0,5 m h. Beväxt med 2 stora tallar, 1 stor gran och ett 15-tal små granar. X 6911492 Y 1570070 Stensättning, rund, 2 m diam och 0,2 m h. Övertorvad. Skadat av en rotvälta. X 6911498 Y 1570116	Fast fornlämning Hög: X 6911492 Y 1570070 N 6910488 E 611768 Stensättning: X 6911498 Y 1570116 N 6910495 E 611814

Raä 265:2 Socken: Tuna Kommun: Sundsvall Kartblad: 17H 2e Klingsta Fastighet: Klingsta1:8 m.ö.h. 70	Hög Rund	Tillägg. Ny geometri. (inprickad ca 15 m för långt åt Ö) Antikvarisk besiktning: 2012-02-21 David Loeffler	Fast fornlämning X 6911894 Y 1571801 N 6910912 E 613495
Raä 25:1 Socken: Ytterlännäs Kommun: Kramfors Kartblad: 18H 8j Hammar Fastighet: Tingshusgatan 4, Nyland m.ö.h. 15	Minnesmärke Minnessten	Ny beskrivning och ny geometri. Minnessten, granit, 2,9 m h, 1,2 m br (NNÖ-SSV) och 0,4 m tj. Inskrift och bild på den mot NNV vända sidan och ovanför en bild av brukspatronen: TILL ÅMINNELSE AV BRUKSPATRON CONSTANTIN FALCK VÄSTERNORRLANDS LÄNS LANDSTING Bild och text på bronsstavlor. Orientering: Intill och på V sidan av gata (N-S) på adressen Tingshusgatan 4 i Nyland. Terräng: Mindre parkanläggning. Antikvarisk kommentar: Stenen flyttad till nuvarande plats dock vet ingen när eller av vem. Antikvarisk besiktning: 2012-10-12 David Loeffler	Övrig kulturhistorisk lämning X 6990005 Y 1599220 N 6989336 E 639925

Bilaga 3. Fotoförteckning

bild nr	motiv	riktning mot	fotograf	datum
001	Sättna 172. Med hjälp av GPS försöker David Loeffler hitta och markera fäbodvallens gränser inför avverkningen.	---	Tomas Rydkvist	2012-02-01
002	Tynderö 76:1. Mats Andersson från norra Skogsägare intill fångstgrop nr 1 som har klarat sig medan runtom ligger vindfaller åt alla håll.	---	David Loeffler	2012-02-06
003	Tynderö 76:2. Mats Andersson från Norra Skogsägare står i fångstgrop nr 2 som är helt demolerat genom flera rotvältor.	---	David Loeffler	2012-02-06
004	Njurunda 266:3. Gravhög som är omgärdad av vindfällor och rotvältor men som har klarat sig från skador.	N	David Loeffler	2012-02-15
005	Tuna 265:1-2. Under ett 4 meter tjock lager av vindfällor samt ett 0,5 meter tjock lager snö ligger två gravhögar som vid besiktnings tillfälle gick inte att hitta.	S	David Loeffler	2012-02-15
006	Tuna 89. Gravfält bestående av 9 gravhögar och 1 kvadratisk stensättning. Bild taget innan avverkning, inga av anläggningar syntes.	SV	David Loeffler	2012-02-15
007	Tuna 89. Gravfält bestående av 9 gravhögar och 1 kvadratisk stensättning. Bild taget under avverkning, inga av anläggningar syntes.	SV	David Loeffler	2012-02-21
008	Tuna 89. Gravfält bestående av 9 gravhögar och 1 kvadratisk stensättning. Bild taget efter avverkning, inga av anläggningar syntes.	SV	David Loeffler	2012-02-22
009	Njurunda 279:1. En gravhög som är 12 meter i diameter och 1,4 m hög är knapp synlig under alla vindfällor.	SSÖ	David Loeffler	2012-02-15
010	Njurunda 279:1. En gravhög som är 12 meter i diameter och 1,4 m hög är dyker upp under avverkning.	SSÖ	David Loeffler	2012-03-08
011	Arbetsbild taget vid avverkning på Attmar 101:1, ett gravfält bestående av 1 röse, 6 högar och 2 runda stensättningar. Två av högarna samt de 2 stensättningar hittades aldrig.	---	David Loeffler	2012-02-29
012	Attmar 101:1a är ett gravfält bestående av 1 röse, 6 högar och 2 runda stensättningar. I förgrunden syns en av de högar som hittades, den ligger i områdets nordvästra del.	VNV	David Loeffler	2012-02-29
013	Attmar 101:1a är ett gravfält bestående av 1 röse, 6 högar och 2 runda stensättningar. I mitten av bilden syns en av de högar som hittades, den ligger i områdets sydvästra del.	SV	David Loeffler	2012-03-05
014	Attmar 101:1a är ett gravfält bestående av 1 röse, 6 högar och 2 runda stensättningar. I mitten av bilden under alla vindfällor är ett röse, 15 meter i diameter och 2 meter hög. Den syntes inte före avverkning.	N	David Loeffler	2012-03-05
015	Borgsjö 99. Fäbodvall. En rad med vindfällor längst områdets västra sida. I förgrunden syns ett odlingsröse.	NNÖ	David Loeffler	2012-05-29
016	Borgsjö 99. Fäbodvall. Vindfälla och rotvälta på en spismursröse eller ett odlingsröse som ligger i områdets mitt.	N	David Loeffler	2012-05-29
017	Borgsjö 99. Fäbodvall. Träden knäcktes som tändstickor av stormen Dagmar.	NNÖ	David Loeffler	2012-05-29
018	Arnäs 52. Röse. I delgivningskvitton från länsstyrelsen är ett av villkoren för tillståndet att ingen markberedning, körsador eller rester efter avverkning (grenar och ris) inte förekomma inom ett 25 meter brett område kring röset. Som framgår av bilden förekommer markberednings- och körsador samt ris ända fram till anläggningens kant.	N	David Loeffler	2012-10-10

Bilaga 4. Fotografier

Bild 001

Bild 002

Bild 003

Bild 004

Bild 005

Bild 006

Bild 007

Bild 008

Bild 009

Bild 010

Bild 011

Bild 012

Bild 013

Bild 014

Bild 015

Bild 016

Bild 017

Bild 018

Baksidesbild. Typisk arbetsbild i spåren efter stormen Dagmar. Till vänster i bilden på höjden är Tuna 265:1-2 två gravhögar som ligger under snötacket och alla vindfällor. Till höger i bilden är Tuna 264:1 en gravhög som även den täckt av ett bråte vindfällor och snö. Foto David Loeffler 2012-02-22.

Murberget Länsmuseum Västernorrland
www.murberget.se

Rapport från Murberget 2012:23
ISSN 2000-0111